

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu.

² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu.

³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon raḵ menedo agi, og pum raḵ yi yö timu.

⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah.

⁵ Lob Rangah sënë netum raḵ malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam.

⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jaḵ Rangah sënë in alam pin degengo yi gagek bayoj na timu vu.

⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gaḵ yam in bë nanër gagek jaḵ Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum raḵ mehönon pin lo yam dob.

¹⁰ Yi yö tung dob, rëḵ luḵ yam nedo dob, rëḵ mehönon vu dob su derak ni rë.

¹¹ Yam yi nyëg, rëḵ yi alam su deḵo yi raḵ rë.

¹² Gaḵ alam sën denëḵo yi raḵ bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu.

¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij köḵ rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rë, gesu neggëp vu mehönon

yö kwaj bë denatu rë. Gaḵ degwa yö neggëp vu Anutu.

14 Lob Gagek sënë netu mehönnon raḵ benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yagek yi. Niwëek los vunek vunek yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin.

15 Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gaḵ saḵ nahën neverup.’ ”

16 Hil pin haḵo ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil.

17 Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëḵ Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin.

18 Mehöti su mala raḵ Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo loḵ Ama babu lo, om sën tateḵin Anutu yi degwa vu hil.

*Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek
(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)*

19 Alam Yuda hir ggev devong alam-deneḵo-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya deloḵ tepëḵ in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë.

20 Su lah gagek vun rë, gaḵ nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo rë!”

21 Loḵ deloḵ tepëḵ in yi ggökin bë, “Gaḵ hong re? Maḵ hong Elia ma re?” Rëḵ bë, “Ma!” Loḵ sireḵ

delok tepëk yah bë, “Mağ hong mehö-nenër-ğagek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!”

²² Nebë saga lom delok tepëk bë, “Gağ hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!”

²³ Lok Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-ğagek-rangahsën Yesaya nër gagek rağ sa wirek lo nebë:

‘Mehöti aye nerak lok nyëğ-yumeris bë, “Ham bolinin Mehöböp yi aggata!” ’ ”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam,

²⁵ lob delok tepëk in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-ğagek-rangahsën sënë lo rë, lok nebë va sën generipek alam-ë?”

²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rağ bël. Gağ mehöti nare lok ham vuheng, geham su rağ ni rë.

²⁷ Mehö saga sën rëk tamuın sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.”

²⁸ Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëğ sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu.

---

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yö ngwë, gağ su nyëğ mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëğ lo rë.

30 Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamuïn sa, yi og kesuu sa in yö nedo muġin, gesaḵ ma!’

31 Sa og su seraḵ ni rë. Rëk seyam ripek alam raḵ bël in bë mehö saga rëk natök nam rangah balam Israel deĵaḵ ni.”

32 Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yaġek geluḵ yam nebë soḵ nuung ti meyam nedo raḵ yi.

33 Sa og su seraḵ ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë seĵipek alam ĵaḵ bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duḵ nam medo ĵaḵ mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung ĵaḵ ham nabë sën ngo ġenetung bël raḵ sir lo.’

34 Lob sa halë ggovek besenër ġaġek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Ḷo Yi Hur Maluh Löö

35 Loḵ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi.

36 Loḵ Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!”

37 Beyi hur maluh luu sënë denġo nebë sënë, lob ya detamuïn Yesu.

38 Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamuïn yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëk luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?”

39 Rëk bë, “Melu nam rëk gwelë!” Lob luho ya delë begġang sën negġep loḵ lo. Yik loḵ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loḵ buk saga.

40 Luho sën dengo Mehö-neripek-alam Jon aye meya detamuin Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari.

41 Lom ya metök vu ari Simon mugin menër vu yi bë, “He tök vu Mesia!” (Hil pekwë arë Mesia sënë dok nah Grik ayej nabë Kerisi*.)

42 Lob Andreas ko yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëk bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëk nanër arëm nabë Kepas!” (Arë sënë degwa nebë Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

43 Loḵ tum heng to lob Yesu bë na distrik Galilea. Lom töḵ vu Pilip benër vu yi bë, “Getamuin sa!”

44 Pilip sënë yi Betsaida ti, yik lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu.

45 Lob Pilip ya metök vu Natanael, lom nër vu yi bë, “Mehö sën Moses kevu gägek raḵ loḵ horek wirek galam-denenër-gägek-rangahsën dekevu gägek raḵ ving lo sën he töḵ raḵ ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.”

46 Lob Natanael nër vu yi bë, “Mak ngaa nivesa ti rëk berup gëp Nasaret-a?” Rëḵ Pilip nër yah vu yi bë, “Genam rëḵ gwelë!”

47 Yesu lë Natanael neyam vu yi, lom nër yi bë, “Ham gwelë! Israel anon soḡek yi saga! Gägek kuungsën ti su neggëp vu yi rë!”

48 Loḵ Natanael loḵ tepëḵ vu yi bë, “Nebë va sën ḡeraḵ sa nig-ë?” Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Pilip

---

† 1:40: Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër ngwë arë rangah bë Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og maḵ yik yi Jon, rëḵ yö kevu kapiya sënë om maḵ ggöneng in arë besu kevu rangah rë.

su tahi hong rē gengo nahēn gēdo loḵ kele pik* degwa, log sa halē hong mugin ggēp sagu.”

⁴⁹ Lob Natanael nēr yah vu bē, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehō-los-bengō hong!”

⁵⁰ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Gevong ving saga in senēr vu hong bē sa halē hong loḵ kele pik* degwa? Nahub rē, lob rēḵ gwelē ngaa bōpata rot kesuu sēnē!”

⁵¹ Loḵ Yesu nēr vu yi ggōkin bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē nahub rēḵ ham rēḵ gwelē yagek rēḵ tatekin yi geham gwelē Anutu yi angēr dejak gededuk vu Mehōnon Nalu.”

2

Mehōti Ḷo Venē Vu Kana

¹ Log buk netu lōō lob mehōti Ḷo venē ggēp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos bōp geYesu ata nedo ving sir.

² Log devong gagek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving.

³ Lob wain maya, lob Yesu ata nēr vu yi bē, “Hej wain maya!”

⁴ Lom Yesu nēr yah bē, “Atag! Alu su nemad loḵ ti in ngaa rē! In sa buk yō nahēn!”

⁵ Rēḵ ata nēr vu hur sēn denevo nos ggelek lo bē, “Nabē nanēr gagek ti vu ham, og ham gwevong noh vu!”

⁶ Lob dēg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bē vatēvek dejipek nemaj doḵ noh vu sēn alam Yuda hir gagek mugeng lo. Dēg sēnē bōpata beyoh vu bē hil kesh bēl ketuk nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweko bël mekweseh dok na dëg sagu!” Lob deko meya dekeseh luk ya bepin pup.

⁸ Lob nër vu sir bë, “Mëm ham jekoov begweko mena vu mehö-nëgin-nos!”

⁹ Lob deko medeya. Lob mehö-nëgin-nos lo num bël mengo bë tu wain rak, rëk su rak ni bë deko vu tena rë. Gaq hur sën deneko bël lo mëm derak ni. Lob mehö-nëgin-nos tahi mehö sën ko avëh lo yam benër vu yi bë,

¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa ggelek mugin, balam denenum ngahisekë ggovek rë, lok denevo wain nipaya teka tamu. Gaq hong og gejom wain nivesa ahon bemëm nahën gevo yam gwëbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyëmuginsën sënë ggëp Kana vu distrik Galilea. Tato niwëëk vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggovek log Yesu luk meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ggëp sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub Vabuung Böp Ayo

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus rak, lob Yesu rak meya Yerusalem.

¹⁴ Lom tök rak alam sën denedo lok dub-vabuung-böp katum ayo medenetung burmakau los sipsip gesok nuung in bë alam debago lo. Gelë alam sën denepekwë* alam Yuda hir monë lok yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevor medenevong huk.

15 Lob ƙo aggis bejoo tu begö betii mehönnon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnë. Gekeseh alam sën denepekwë* monë lo, hir monë los tevor ya.

16 Log nër vu alam sën denevong huk bagosën rak soƙ lo bë, “Ham gweƙo ngaa saga mena! Ham su gwevong Amaƙ yi beggang sënë natu nyëg-bagosën-yi.”

17 Lob yi hur maluh kwaj vo yah gägek sën neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya lo nebë: “Sa nehevong niwëëƙ in bë gevong hong beggang gëp nivesa.”

18 Rëƙ alam Yuda delë sënë lom deloƙ tepëƙ in yi bë, “Getii he, om rëƙ getateƙin hong jaƙ ngaa böp tena in he jaƙ nim nabë hong mehö-los-arëm-a?”

19 Rëƙ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham rëƙ kwevoh dub vabuung sënë na, gebuk natu löö rëƙ sedev nah gökin!”

20 Lob alam Yuda denër bë, “Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menenadvahi-vidëƙ-ti, log gekuung bë gedev jaƙ nah noh vu buk löö mu?”

21 Rëƙ dub sën Yesu nër lo, saga yö nër rak navi.

22 Nebë saga, loƙ nahub geYesu kedi rak yah vu bedub rë, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gägek sën nër wirek lo, lom devong ving gägek sën neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya lo los gägek sën Yesu nër lo.

Yesu Rak Alam Pin Nij

23 Yesu nedo Yerusalem loƙ Buk-ggöksën-yi*, lob alam ngahiseƙë delë ngaa böp sën nevong lo, lom ayoj ya timu vu yi.

²⁴ Rêk mu Yesu raḅ sir pin ayoj ni om su vong yi loḅ ya nemaj rë.

²⁵ In raḅ alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bë nanër mehö ngwë ayo vu yi rë, gaḅ neraḅ mehönon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwëng

¹ Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti.

² Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bë, “Tatovaha! He raḅ nim bë hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rë, og su yoh vu bë rëḅ gevong ngaa böp böp nabë sën genevong-ë rë.”

³ Rêk Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Mehöti bë su natu mewis gökin nah rë, og su rëḅ doḅ na Anutu-yi-nyëg rë.”

⁴ Lom Nikodemus loḅ tepëḅ yah vu yi bë, “Alam atov rëḅ natu mewis nah nabë va? Maḅ yoh vu bë rëḅ doḅ nah atayo megeḅo yi nom-a?”

⁵ Rêk Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Bë mehönon su denatu mewis jaḅ bël los Anon Vabuung rë, og su deyoh vu bë rëḅ dedoḅ na Anutu-yi-nyëg rë.

⁶ Ngaa navim yi, og sakaḅ navim yö yi. Gaḅ ngaa sën anom yi, og sakaḅ anom yö yi ngaa.

⁷ Su kwam na ngahiseḅë in sën senër vu hong bë genatu mewis gökin-ë!

⁸ Gaḅ kwam bo sang rë. Sang yö neya jeggin jeggin benevë ya ya. Gengo dedun rëḅ su geraḅ ni bë ya neverup tena ma ya neyoh tena rë. Og alam

pin sën detu mewis raḵ Anon Vabuung lo, sir nebë sënë.”

⁹ Lok Nikodemus lok tepëḵ yah vu yi bē, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va?”

¹⁰ Rëḵ Yesu nër bē, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rëḵ su geraḵ ngaa sënë ni rë?”

¹¹ Sa nanër vu hong yõnon nabë: Ngaa sën he naraḵ ni lo sën he nanër. Gehe nanër ngaa sën he nehalë ggovek lo. Rëḵ ham neruu demimin vu gagek sën he nanër lo.

¹² Sa nanër ngaa-dob-yi vu ham, rëḵ ham su nevonḡ ving rë. Om nabë sa nanër ngaa-yagek-yi vu ham, og ham rëḵ gwevonḡ geving nabë va?

¹³ Mehõnon ti su raḵ ya melë yagek rë, gema. Yiḵ Mehõnon Nalu yõ timu vu yagek meluḵ yam.

¹⁴ Wirek Moses varah nyël kënu raḵ nare kele vu nyëḡ-yumeris, lob rëḵ debarah Mehõnon Nalu jaḵ nabë saga,

¹⁵ in alam pin sën ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehõnon rot, lob vong nalu perurek timu sënë yam dob in bē alam sën ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaḵ demedo malaj-tumsën degwata.

¹⁷ Anutu su vonḡ Nalu yam dob in bē bo nyëvewen doḵ nah mehõnon hir ngaa nipaya rë. Gaḵ vonḡ yi yam in bē geḵo sir nah vu yi.

¹⁸ Mehõnon sën ayoj neya timu vu yi lo su rëḵ degeḵo nyëvewen rë. Gaḵ mehõnon sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og Anutu nër vorot bē rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sënë rë.

19 Rangah yam dob ggovek, rëk mehönon ahëj ving malakenu. Su ahëj ving rangah rë, in hir huk nipaya, om rëk degeko nyëvewen dok nah.

20 Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denesis begö vu Rangah gesu detök yam vu rë, in nij nelël bë su hir ngaa nipaya natök rangah.

21 Gaç mehönon sën denesepa lok ngaa nivesa lo, og detök yam rangah, in bë mehönon degelë medejaç ni nabë denevong hir huk raç Anutu niwëëk.”

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yesu Yi Degwa Rangah

22 Sënë ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam.

23 GeJon neripek alam vahi ving ggëp Ainon, dus vu Salim. In bël ngahisekë neggëp vu nyëg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir.

24 Vu buk saga su deduu Jon ya qarabus rë geyö nahën.

25 Lob gagek ti verup vuheng lok Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sën alam nij veseek jaç lo.

26 Lob Jon yi hur maluh ahëj sengën medeya vu Jon bedenër bë, “Tatovaha! Mehö sën nedo ving hong wirek vu bël Yordan nenga vahi agu, begenenër gagek raç yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!”

27 Rëk Jon tatekin vu sir bë, “Bë Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehöti rë, og su rëk gevong rë.

28 Ham ngo nengo gagek sën senër wirek lo bë sa su Kerisi* rë, rëk Anutu vong sa yam mugin.

²⁹ Bë avëh ti jak maluh, og avëh saga tu maluh sën rak vu yi lo yö timu venë. Lob bë regga sënë yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rëk gelë avëh regga paya rë, gaḵ rëk kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwaḡ vesa rot nebë saga.

³⁰ Arë rëk böp jak, gesarëḡ gëp ahu.

³¹ Mehö sën yam vu vavunë kesuu ngaa pin. Mehö sën ata ḵo yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nër gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gaḵ mehö sën yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin.

³² Mehö saga nër gagek rak ngaa sën lë los ngo ggovek lo, rëk su mehöti vong ving yi gagek saga rë.

³³ Gaḵ bë mehöti gevong geving yi gagek, og yik yogekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gagek anon degwa.

³⁴ Mehö sën Anutu vong yi yam lo, og nenër Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loḵ yam ggërin ayo.

³⁵ Ama ahë ving Nalu, bevo ngaa pin loḵ ya nema.

³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gaḵ mehönon sën su desepa doḵ Anutu Nalu aye rë lo, og su rëk demedo malaj-tumsën rë. Gaḵ Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwëḡ Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bë alam Parisai* derak ni bë neripek hur maluh ngahiseḵë kesuu Jon.

² (Rëk Yesu su neripek sir rë, gaḵ yi hur maluh mu sën deneripek.)

³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin.

⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metök ya Samaria nyëg böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo.

⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medeneko bël loḵ lo neggëp dus vu nyëg saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Raḵ siks krök sehuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bë geḵo bël, lob Yesu nër vu yi bë, “Bël nam sa nanum!”

⁸ In yi hur maluh deya nyëg böp Sukar in bë debago nos.

⁹ Rëḵ Samaria* avëh nër yah vu bë, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëḵ nebë va sën genër vu sa bë ‘Bël nam sa nanum’—ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelé alam Samaria* paya besu denevengwëng vu sir rë.

¹⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë gejaḵ ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejaḵ mehöti sën nër vu hong bë ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëḵ kwetag vu yi lob bo bël-mala-tumsën-yi vu hong.”

¹¹ Rëḵ avëh nër yah vu yi bë, “Mehöböp, höm ḵetuk ma, log asoreng-bël-yi sënë adingsekë rot, om rëḵ gwëḵo bël-mala-tumsën-yi sënë vu tena?”

¹² Hil ḵenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëḵ maḵ gekuung bë gekwesuu yi?”

¹³ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Alam pin sën denenum bël sënë rëḵ ayoj bev nah gökin in bël.

14 Gaḵ mehöti bë nanum bël sën sebo vu yi lo, og rëḵ nabë sën bël nebenguv loḵ yi. Log bël sënë rëḵ berup jaḵ buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

15 Lom avëh nër bë, “Mehöböḵ, gebo bël sënë vu sa in sa su ayog bev in bël, gesa su medo menom gaḵo bël vu sënë göḵ göḵin!”

16 Loḵ Yesu nër vu yi bë, “Gena getahi reggam bemelu nom sënë rë!”

17 Rëḵ bë, “Sa reggaḡ ma!” Lom Yesu nër yah vu bë, “Genër bë reggam ma, saga genër yönon rot.”

18 In wireḵ geraḵ maluh nemadvahi. Gaḵ mehö sën genewëḵ ving yi loḵ yi beggang gwëbeng lo, og sagaḵ su reggam anon rë! Om genër yönon!”

19 Rëḵ avëh nër bë, “Mehöböḵ, gwëbeng seraḵ ni bë mehö-nenër-ḡageḵ-rangahsën ti hong!”

20 He ḵenumin lo denesupin sir vu ḵedu Gerisim sënë medenejom raḵ vu Anutu, rëḵ ham Yuda nenër bë hil najom jaḵ gëḵ Yerusalem yö timu.”

21 Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh, gwevong geving sa ḡageḵ nabë buk ti vongin berup, lob ham su rëḵ najom jaḵ vu hil Amad vu ḵedu sënë rë, beham su rëḵ najom jaḵ gëḵ Yerusalem yö timu geving rë.

22 Ham nejom raḵ vu ngaa sën ham dugin lo, rëḵ he og he najom raḵ vu ngaa sën he naraḵ ni lo. In mehö sën rëḵ geḵo mehönon nah vu Anutu lo rëḵ berup gëḵ Yuda.

23 Lob buk sën Anutu ggooin raḵ bë berup lo vongin berup. Yönon, lob verup ggoveḵ ya, om doḵ buk sënë og alam pin sën degevongin nabë denajom jaḵ yönon lo, og rëḵ degetung ḵenuj los dahis vu hil Amad medenajom jaḵ los ayoj timu.

Kë', hil Amad Anutu nesero alam nebë saga in bë denadudek vu yi.

²⁴ Anutu yik nebë Anon Vabuung. Om nabë alam degeko yi jak, og degetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu."

²⁵ Rëk avëh nër bë, "Serak ni bë Mesia rëk nam. Sën denenër yi bë Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo. Bë nam, og rëk nanër ngaa pin degwa rangah vu hil."

²⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, "Yik sa lo sën sa nevengwëng ving hong agi!"

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwëng ving avëh nyëg ngwë ti sënë, rëk mehöti su lok tepëk in luho bë, "Bë bo va vu hong-a?", ma, "Nebë va sën genevengwëng ving avëh-ë?" rë.

²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ketuk menedo, geyah meya begganë beyah nër vu yi alam bë,

²⁹ "Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Mak yi Kerisi* ma va?"

³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, "Tatovaha, gegwa nos rë!"

³² Rëk nër yah vu sir bë, "Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su rak ni rë."

³³ Lom yi hur maluh lo yö delok tepëk vu sir bë, "Mak mehöti ko nos yam vu yi?"

³⁴ Rëk Yesu nër bë, "Sa nos nebë sënë: Sa bë sepa dok yi sën vong sa meseyam lo yi gagek. Besa bë semu yi huk begovek na. Ham nenër nebë sënë, 'Kwev lubeluu govek na log nos nabung!', rëk sa nanër vu ham nabë ham malamin jak megeko dok

megwelë huk rë. Nos anon loḵ beveroo raḵ beyoh vu bë hil ḵetöv bangupin.

³⁵ Mehö sën nevo nos lo neḵo yi nyëvewen raḵ yi huk menedo, genesupin nos sën gwëbeng agi in medo mala-tumsën degwata los degwata, lob rëḵ mehö sën nevaroh nos lo gemehö sën nevo nos anon lo, luhoho rëḵ kwaj vesa doḵ ti.

³⁶ Wirek alam hib denenër nebë, ‘Mehö ngwë nevaroh nos loḵ huk gengwë neḵo anon.’

³⁷ Gagek saga yönon, om sën sa hevong ham ya in bë ham gwëḵo nos anon doḵ huk sën ham su vong huk in rë lo.

³⁸ Alam ngwë yö devong huk in huk saga, rëḵ ham na gwëḵo nos anon sën devong huk in bepum raḵ nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵë vu nyëḡ saga denḡo avëh sënë yi gagek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avëh sënë nër bë, “Nër ngaa pin sën sa hevong wirek lo rangah vu sa!”

⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketag bë medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir.

⁴¹ Lob alam vahi denḡo yi gagek besir ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi ving.

⁴² Lob denër vu avëh sënë bë, “Gwëbeng he su ayomin neya timu vu yi raḵ hong gagek rë, gaḵ he ngo hango yi gagek behe raḵ ni bë yik Mehö sënë, sën yam in bë doḵ vu mehönon megeḵo sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot* Yi Ggev Nalu Nivesa Rak

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyëḡ sënë ya geyah meya distrik Galilea.

44 In Yesu yö nër gagek vorot bë, “Su rëk degeko mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë jak gëp yö yi beggang degwa rë!”

45 Lok ya metok ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-ggöksën-yi ving, lom delë ngaa pin sën vong vu Yerusalem lo.

46 Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëg sën vong bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak.

47 Mehö sënë ngo gagek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bë duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bë nadiik.

48 Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Bë ham su gwelë ngaa böp aggagga rë, og ham su rëk gwevong geving rë!”

49 Rëk mehö-los-bengö yi ggev nër bë, “Mehöböp, genam alu aduk manah pevis in sa nalug vongin nadiik!”

50 Rëk Yesu nër vu yi bë, “Genah megena! Nalum rëk vesa dok.” Lob mehö sënë vong ving Yesu yi gagek meyah.

51 Nahën neyök aggata log yi hur detok verup vu yi bedenër vu yi bë, “Nalum vesa lok!”

52 Lob lok tepëk vu sir bë, “Hes mala va lom vesa lok-a?” Rëk denër bë, “Nikul veseveng lok seven krök buk.”

53 Lom ama rak ni bë yik veseveng rak hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëk vesa dok lo. Lom losho yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu.

⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selönjin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Raḵ

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu raḵ meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibrü ayej nebë Betesda. Log delev beggang ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëḵetu los veluung avi nemadvahi.

³ Lob alam niraksën ngahiseḵë losho alam malaj ḵenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselönjin lo denelöḵ ya beggang-ayööng-yi teka sënë beggëp [denegin ngaggee sënë sën bë gee lo.

⁴ In Mehöböp yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduḵ na namugin lo, og yi niraksën rëḵ nama na pevis.]

⁵ Lob mehöti nedo loḵ beggang-ayööng-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38).

⁶ Yesu lë mehö sënë neggëp lom raḵ ni bë nirak hus ading rot, lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jaḵ-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönon sën geḵo sa mena getung duḵ na ngaggee lo ma! Sengo bë rëḵ duḵ na, loḵ sa nahën navimengin log denemugin medeneluḵ ya in sa.”

8 Lob Yesu nēr vu yi bē, “Om kwedi gebare begweko hong kanyē jak begena!”

9 Lom pevis bemehö sēnē nivesa rak gēko yi kanyē rak beya. Gebuk saga og Buk-sewahsēn-yi* ti.

10 Lom alam Yuda denēr vu mehö sēn nivesa rak lo bē, “Buk-sewahsēn-yi* gwēbeng sēnē, behorek nēr in bē su gweko hong kanyē dok!”

11 Rēk nēr yah vu sir bē, “Mehö sēn vong sa mesa nig vesa rak lo nēr vu sa bē, ‘Gweko hong kanyē jak megena!’ ”

12 Loḱ deloḱ tepēk in yi bē, “Mehö re nēr vu hong bē gweko hong kanyē jak megena?”

13 Rēk mehö sēn nivesa rak lo duḡin, in alam ngahisekē vu nyēḡ saga lob Yesu loḱ ya sir vuheng.

14 Nahub rēk Yesu tōḱ vu yi ggōkin loḱ dubvabuung-böp katum ayo lob nēr vu yi bē, “Gwengo? Gwēbeng nim vesa rak, om su gwevong ngaa nipaya gök nahin, in rēk maggin böpata natōḱ vu hong kesuu muḡinsēn.”

15 Lob mehö sēnē yah nēr vu alam Yuda bē, “Mehö sēn vong besa nig vesa rak lo, yiḱ Yesu.”

16 Lob yiḱ alam Yuda ahēj sengēn vu Yesu medenelē yi paya in nevong ngaa nebē sēnē loḱ Buk-sewahsēn-yi*.

17 Rēk Yesu nēr yah vu sir bē, “Amag nevong ngaa nebē sēnē yoh vu buk pin, om sēn sa nesepa loḱ yah vaha.”

18 Nebē saga lom alam Yuda devong rak rak rot in bē dengis Yesu menadiik. In su keyēh horek Buk-sewahsēn-yi* mu rē, gaḱ nēr bē Ama Anutu yönon. Lob yiḱ sēnē nebē luho Anutu neggēp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëëk

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëk gevong ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gaḵ nevong ngaa sën nelë gAma nevong lo. Ngaa pin sën Ama nevong lo, og Nalu nesepa loḵ menevong nebë saga ving.

²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevong lo vu yi. Gerëḵ tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëḵ kenumin na.

²¹ Ama nenër balam-diiksën denekedi raḵ yah genevong medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa loḵ meneggoin alam rak yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga.

²² Ama su rëḵ gengo mehöti yi gägek degwa rë. Gaḵ vo huk saga pin loḵ yah Nalu nema ggovek ya.

²³ Nebë saga in alam pin rëḵ degeḵo Nalu jaḵ, nabë sën denëḵo Ama raḵ lo. Alam sën su denëḵo Nalu rak rë lo, og su denëḵo Ama sën vong yi yam lo rak ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gengo sa gägek bayo na timu vu Amaḡ sën vong sa meseyam lo, og rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëḵ natöḵ jaḵ nyëvewen rë, gaḵ kesuu diiksën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vongin berup, balam-diiksën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëḵ demedo malaj-tumsën.

²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëëk vu Nalu gemala-tumsën degwa neggëp vu yi ving.

²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggoin yi raḵ in bë gengo mehönon hir gägek.

²⁸ Ham su gwelëk in gagek sënë. Gaḵ buk vongin berup, lob alam-diiksën pin sën deneggëp bedub lo, rëḵ degengö aye medekedi jaḵ medenam.

²⁹ Alam sën denevongŋŋaa nivesa lo, rëḵ dekedi jaḵ medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevongŋŋaa nipaya lo, rëḵ dekedi jaḵ nah medenatök jaḵ hir nipaya nyëvewen.

Ŋaa Nebë Sënë Tateḵin Yesu Degwa Rëḵ Su Denevongŋŋing Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë gevongŋŋaa ti noh vu sengo kwagŋŋ rë. Gaḵ sa nesepa loḵ gagek sën sa nehango vu Amagŋŋ lo menesesor alam hir gagek rak. Lob sa gagek neya niröp in sa su kwagŋŋ nevo bë sepa dokŋŋ ngo kwagŋŋ rë, gaḵ sa nesepa loḵ yi sën vongŋŋ sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengo tateḵin sa degwa og su yoh vu rë.

³² Rëḵ mehöŋŋgwë nedo metateḵin sa degwa, lob serakŋŋ ni bë netateḵin yoh vu.

³³ Wirek ham vongŋŋ alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengö yi gagek, lob tateḵin gagek anon vu sir ggovek ya.

³⁴ Rëḵ mu sa su nesero mehöti in bë dokŋŋ vu sa metateḵin sa degwa rë. Gaḵ sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geḵo ham nom.

³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh rakŋŋ nyëḵ lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tateḵin sa degwa vu ham, rëḵ muŋŋaa böp sën sa nehevongŋŋ lo tateḵin sa degwa rot bekesuu Jon yi gagek. Sa nehevongŋŋ huk pin sën Amagŋŋ vo vu sa in bë sa gevongŋŋ begovek na lo. Lob

huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönnon in bë dejak ni nabë Amag vong sa beseyam.

³⁷ Lob Amag sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin neraq yi rë.

³⁸ Geyi gagek sënë su neggëp loq ham ayomin rë. In ham su vong ving mehö sën Anutu vong yi yam lo rë.

³⁹ Ham nesero gagek loq Anutu-yi-kapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa loq neggëp beham rëk natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëk kapiya saga sën tatekin sa degwa.

⁴⁰ Rëk ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeko sarëg jak rë!

⁴² Rëk seraq ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë.

⁴³ Seyam rak Amag niwëek, rëk ham su ko sa rak rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëek, og ham rëk gweko yi jak.

⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönnon degeko ham arëmin jak, rëk ham su nevongin bë Anutu timu geko ham arëmin jak rë, om ham rëk gwevong geving yi nabë va?

⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëk gevong gagek vu ham vu Amag. Gak mehö sën mëm rëk gevong gagek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëk dok vu ham lo!

⁴⁶ Bë ham gwevong geving Moses yi gagek, og rëk ham gwevong geving sa gagek geving. In kevu gagek rak sa.

⁴⁷ Gak bë ham su gwevong geving ngaa sën

Moses kevu lo rë, og ham rëk gwevong geving sa gägek nabë va?”

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gägek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi-sën denenër arë ngwë nebë Ngaggee-böp Tiberias* lo.

² Lob alam yu böpata delë ngaa böp sën vong vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi.

³ Lob Yesu raq meya kedu beya nedo ving yi hur maluh lo,

⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raq.

⁵ Loq Yesu mala neko loq nyëg, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loq tepëk vu Pilip bë, “Hil rëk bago nos vu tena balam sënë dega?” Nër nebë sënë meseggi Pilip,

⁶ gaq yö raq ngaa sën bë gevong lo ni ggovek ya.

⁷ Lok Pilip nër yah vu yi bë, “Bë hil bago nos jak monë K200, og saraq su rëk noh vu sir pin bedega teka teka rë!”

⁸ Rëk yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë,

⁹ “Hurmahen ti ko brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëk mu saraq su yoh vu alam yu böpata sënë rë!”

¹⁰ Lom Yesu nër bë, “Ham nanër vu sir nabë degeto demedo.” Lob pahup ngahisekë taya menedo, lom to denedo raq, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ko nos raq bejom raq in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo

ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj.

¹² Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris.”

¹³ Lob desupin bedevasu loḵ sap nemadluho-bevidek-luu, yik degga brët nemadvahi sën meyoh vu sir gevewen nedo.

¹⁴ Alam delë ngaa böp sën vong-ë, lob denër bë, “Yönon rot, mehö-nenër-gagek-rangahsën sën denenër bë rëḵ nam dob lo yik sënë.”

¹⁵ Lob Yesu raḵ ni bë vongin denajom yi ahon bedegetung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los ḵedu.

Yesu Vare Neyä Raḵ Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluḵ medeya ngaggee nenga

¹⁷ bederaḵ ya yaḡ in bë denah Kapernaum. Lob buk loḵ in sir geYesu yö nahën nedo ḵedu,

¹⁸ log sang yam niwëëḵ bengaggee tëë böp.

¹⁹ Log detee yaḡ meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu raḵ nare ngaggee vavunë meverup dus vu yaḡ, lob deggöneng rot.

²⁰ Rëḵ Yesu nër ya vu sir bë, “Yik sa sën verup agi, om ham su göneng!”

²¹ Lob devongin bë degeḵo yi jaḵ na yaḡ rëḵ pevis metöḵ ya ngaggee nenga sën bë dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yö nahën denedo ngaggee nenga vahi, gederäḵ ni bë su yaḡ ngahi

nedo veseveng rë. Gaḵ yik timu nedo, geYesu su raḵ ya yaḡ sënë ving yi hur maluh rë gema. Gaḵ yi hur maluh meris yô deraḵ ya yaḡ saga medeya.

²³ Rëḵ yaḡ la vu nyëḡ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneḵnë vu nyëḡ sën Yesu jom raḵ nos gedegga lo.

²⁴ Lom delë bë Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom deraḵ ya yaḡ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bë Nos Mala-tumsën-yi

²⁵ Desero yi meya detoḵ vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha! Geyoh bë tena megeyam-a?”

²⁶ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sën sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaḵ ham wa nos bahëmin pup, om sën ham yam nesero sa.

²⁷ Ham su gwevong huk in nos sën rëḵ petar agi! Gaḵ ham gwevong huk in nos sën rëḵ medo degwata geyoh vu bë gevong beham medo malamin-tumsën lo. Mehönon Nalu rëḵ bo nos sënë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denër yah vu yi bë, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?”

²⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Anutu yi huk nebë sënë: Ham ayomin na timu vu Mehö sën Anutu vong yam lo.”

³⁰ Loḵ denër yah bë, “Rëḵ gwevong ngaa böp va ti mehe galë loḵ mëm he rëḵ gevong geving hong-a? Geyoh vu bë rëḵ gwevong va?”

³¹ He ḵenumin lo degga mana* ggëp nyëḡ-yumeris wirek, nebë sën dekevu meneggëp loḵ

Anutu-yi-kapiya lo nebë: Vo nos-yagek-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yagek-yi vu ham rë, gaḵ mëm Amag nevonḡ nos-yagek-yi soḡek vu ham.

³³ Nos sën Anutu nevonḡ lo, og luḵ yam vu yagek in bë gevonḡ bemehönon demedo malaj-tumsën.”

³⁴ Rëḵ denër yah vu yi bë, “Om Mehöböḡ, ḡebo nos sënë vu he noh vu buk!”

³⁵ Rëḵ Yesu nër bë, “Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. Mehöti bë nam vu sa, og su rëḵ nadiiḡahë gökin nah rë. Log bë mehöti ayo na timu vu sa, og su rëḵ ayo bev in bëḷ gökin rë.

³⁶ Rëḵ senër vu ham vorot bë ham nelë sa rëḵ ham su ayomin neyam timu vu sa rë.

³⁷ Mehönon pin sën Amag vo sir vu sa lo, og rëḵ denam vu sa. Lob mehöti bë nam vu sa, og sa su rëḵ juuk yi rë.

³⁸ In sa su vu yagek meyam in bë ngo sepa kwaḡ rë. Gaḵ seluḵ yam in bë gevonḡ noh vu Mehö sën vonḡ sa meseyam lo kwa.

³⁹ Lob Mehö sën vonḡ sa meseyam lo kwa nebë sënë bë: Alam sën vonḡ vu sa ggovek lo, saga sa su rëḵ gevuu sir ti bemala nama rë, gaḵ sengo rëḵ nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën.

⁴⁰ Kë! Amag kwa nebë sënë bë: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata. Gesëḵ nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bë, “Sengo ti nos sën luḵ yam vu yagek!” Nër bë sënë lob alam Yuda devonḡ ayej vu medenër ḡagek ngahiseḡë raḵ yi.

42 Denër bē, “Mehö sēnēk maḵ Yesu sēn Yosep nalu yi lo? Behil araḵ ama lu ata nij. Ma nebē va sēn nēr bē yi vu yaḡek meluḵ yam-ē?”

43 Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham su nanēr ḡaḡek ngahiseḡē vu ham!

44 Mehöti su yoh vu bē nam vu sa meris rē. Gaḵ Amaḡ sēn vong sa meseyam lo, bē ḡeḡo mehöti nam, og mehö saga rēḡ nam vu sa. Lob sēḡ nanēr bekedi jaḡ nah vu Buk-tamusēn.

45 Alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn dekevu ḡaḡek meneggēp loḡ Anutu-yi-ḡapiya nebē: Anutu yö rēḡ tateḡin ḡaḡek vu sir pin. Lob alam pin sēn denengo Amaḡ yi ḡaḡek venuh lo, og rēḡ denam vu sa.

46 Mehöti su lē Amaḡ rē. Mehö timu sēn nedo ving Anutu beyam lo, yiḡ mehö timu saga sēn lē Ama.

47 Sa nanēr vu ham yönon rot nabē: Bē mehöti ayo nam timu vu sa, og rēḡ medo mala-tumsēn degwata los degwata.

48 Sengo ti nos-mala-tumsēn-yi.

49 Wirek ham ḡenumin lo degga mana* vu nyēḡ-yumeris medenedo, loḡ dediik.

50 Gaḵ bē mehöti ga nos sēn luḡ yam vu yaḡek agi, og su rēḡ nadiik rē.

51 Nos-mala-tumsēn-yi sēn luḡ meyam vu yaḡek lo, yiḡ sa. Bē mehöti ga nos sēnē, og rēḡ medo mala-tumsēn degwata. Nos sēn sebo vu yi lo, yiḡ sa reggos. Sēḡ bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsēn.”

52 Lob alam Yuda yö yah denēr vu sir bē, “Nebē va sēn mehö sēnē bo yi reggos mehil aḡa-ē?”

⁵³ Loḵ Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Nabē ham su gwa Mehōnon Nalu reggos los nanum yi ḵōḵ rē, og ham su rēḵ medo malamin-tumsēn rē.

⁵⁴ Alam sēn dega sa reggos los denanum sa ḵōḵ lo, og rēḵ demedo malaj-tumsēn degwata los degwata, om sēḵ nanēr bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusēn.

⁵⁵ In sa reggos saga og nos soḡek, gesa ḵōḵ saga sēn tu bēl soḡek.

⁵⁶ Mehōti bē ga sa reggos los nanum sa ḵōḵ, og rēḵ medo doḵ sa, gesa medo doḵ yi.

⁵⁷ Amaḡ sēn mala-tumsēn degwa lo vōḡ sa be-seyam, lob sa nado malaḡ-tumsēn raḵ Amaḡ yi niwēek. Nebē saga, om mehōti bē ga sa, og rēḵ medo mala-tumsēn jaḵ sa niḡ wēek.

⁵⁸ Nos sagi sēn luḵ vu yagek meyam. Su nebē nos sēn ham kenumin lo degga loḵ dediḵ lo rē. Gaḵ mehōti bē ga nos sēnē, og rēḵ medo mala-tumsēn degwata los degwata.”

⁵⁹ Yesu nēr gaḡek sēnē vu sir loḵ dub-supinsēn-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsēn Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahiseḵē denḡo gaḡek sēnē, lom denēr bē, “Gaḡek sēnē su yoh vu rē! Re yoh vu bē rēḵ jaḵ degwa ni?”

⁶¹ Rēḵ Yesu raḵ ni bē yi hur maluh denēr gaḡek ngahiseḵē raḵ gaḡek sēnē, lom nēr vu sir bē, “Gaḡek sēnē vōḡ beham ahēmin sengēn-a?”

⁶² Om nabē ham gwelē Mehōnon Nalu jaḵ menah nyēḡ sēn nedo wirek meyam lo, og ham rēḵ nanēr nabē va?

⁶³ Anon Vabuung yö ti nevonḡ bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bë doḡ vu hil rë, gaḡ gaḡek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bë doḡ vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën.

⁶⁴ Rëḡ ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö raḡ nij mugin. Gerak mehö sën rëḡ nanër yi rangah vu alam-begö-yi lo ni ving.

⁶⁵ Lob nër ggökin bë, “Ham la su devong ving sa gaḡek rë, om yiḡ raḡ degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amaḡ su geḡo mehöti nam rë, og su yoh vu bë yö rëḡ nam vu sa rë.”

⁶⁶ Dengo Yesu yi gaḡek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë.

⁶⁷ Lom Yesu loḡ tepëḡ vu sir nemadluho-bevidek-luu bë, “Maḡ ham rëḡ kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Loḡ Simon Pita nër yah vu yi bë, “Mehöböp, rëḡ he na vu re? Ma. Hong timu gaḡek mala-tumsën degwa hong!”

⁶⁹ Behe ayomin yök timu vu hong ggovek ya, behe raḡ nim bë Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër gaḡek yah vu sir bë, “Sehooïn ham nemadluho-bevidek-luu raḡ, rëḡ ham tik memö!”

⁷¹ Nër nebë saga raḡ Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëḡ nanër Yesu rangah medengis yi nadiiḡ lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neko loḵ distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bë dengis yi menadiik.

² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwë sën denenër bë Buk-vabuung-numeng-yi lo dus rak, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggëp loḵ vu nyëg-yumeris, om sën denetahu bedenesepa loḵ yoh vu ta).

³ Lob ari lo denër vu yi bë, “Gwevuu nyëg sënë gegena Yudea in hong hur maluh degelë hong huk sën genevong lo.

⁴ Bë mehöti kwa bo nabë gevong bengö jak, og su nevun yi huk meneggëp vunsën rë. Genevong ngaa nebë sënë, om gena getato hong vu mehönon pin medegelë hong.”

⁵ Ari lo sën su denevong ving yi bë Anutu nalu rë, om sën denër nebë sënë.

⁶ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa buk yö nahën! Gaḵ buk pin sënëḵ ham ngo ham buk.

⁷ Alam sën denesepa loḵ aggata dob yi lo su deyoh vu bë degelë ham paya rë. Gaḵ denelë sa paya in sa nanër hir ngaa nipaya sën denevong lo rangah.

⁸ Ham ngo na gwelë buk vabuung saga! Gaḵ saḵ su rëḵ na doḵ buk vabuung sënë rë in sa buk yö nahën.”

⁹ Nër bë sënë vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melë Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḵ ari lo demuḡin meya denelë buk vabuung geyö ti rëḵ tamuin sir merak meya. Su ya rangah rë, gaḵ vun yi meya.

11 Rêk alam Yuda desero yi loḵ buk vabuung saga bedenër bē, “Mehö sënë lo nedo tena?”

12 Lob alam depatereng medenër gagek ngahiseḵë rak yi. Vahi denenër bē, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenër bē, “Ma! Nekuungin alam!”

13 Rêk deneggöneng in hir ggev, om sir ti su nër gagek rak yi ya rangah rē.

14 Denelë buk vabuung saga beyi buk vahi ggovek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin gagek vu alam.

15 Lom alam Yuda deranga nemaj gedenër bē, “Maḵ re rêk tahu mehö sënë loḵ gagek sënë om sën nenër-ë? Mehöti su tateḵin vu yi rē!”

16 Rêk Yesu nër yah bē, “Gagek sën senër vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rē. Gaḵ Anutu sën nevonḡ sa meseyam lo yi ngaa.

17 Genabë mehöti ahë geving nabë gevong Anutu yi gagek banon jaḵ, og rêk jaḵ gagek sën sa nanër agi degwa ni nabë neyam vu Anutu, ma, sengo nanër yoh vu kwaḡ.

18 Mehöti bē nanër gagek noh vu yö kwa, og sagak nevonḡin bē yö geko arë jaḵ mu. Gaḵ mehöti bē geko mehö sën vonḡ yi meyam lo arë jaḵ, og mehö saga rêk nanër gagek los anon gesu gekuung jaḵ rē.

19 Wirek Moses vonḡ horek vu ham, rêk ham ti su nesepa loḵ yi horek saga rē. Ma ham bē ngis sa nadiik in degwa va?”

20 Rêk alam saga denër yah vu bē, “Memö nipaya ti negwang ya ayom! Re bē ngis hong nadiik-a?”

21 Rêk Yesu nêr yah bê, “Sa hevong ngaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi.

22 Moses vo gâgek vu ham bê ham gwerah* navimin. Yönon, rêk mu gâgek sênê su verup nyêdahis vu Moses rê, gâk yö verup wirek vu ham dobahê lo. Rêk ham nerah* nalumin navij loğ Buk-sewahsên-yi*.

23 Ham nerah* hurmahen navij loğ Buk-sewahsên-yi* in bê ham su kweyêh Moses yi horek. Loğ nebê va sên ham ahêmin sengên vu sa in sên sa hevong bemehöti nivesa rağ los dahis loğ Buk-sewahsên-yi*-ê?

24 Ham su nanêr gâgek jeggîn jeggîn jağ alam, gâk ham jağ degwa ni meseggi rê loğ mêm ham nanêr sir niröp.”

Denêr Bê Mak Mehö Sênêk Yi Mehö Sên Anutu Ggooin Rağ In Bê Geğo Hil Nah

25 Log alam Yerusalem la denêr kwaj luu luu bê, “Mak yîk mehö sên denesero yi in bê dengis yi menadiik lo saga?

26 Ham lê! Nare rangah menenêr gâgek rêk su denenêr gâgek ti rağ yi rê! In mak alam ggev derak ni bê yi Kerisi* yönon ma va?

27 Rêk mu hil arak mehö sênê yi nyêg ni, gâk bê Kerisi* berup, og hil su rêk ajak yi nyêg ni rê!”

28 Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gâgek vu alam, genêr rangah bê, “Ham rağ sa niğ, beham rağ sa nyêg ni! Rêk sa su yam yoh vu sengo kwağ rê. Gâk mehö sên vong sa meseyam lo, og gâgek anon pin degwa yi, rêk ham su rağ ni rê.

29 Gaḵ saḵ seraḵ ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

30 Nebë saga lob sir bë denaduu yi na ḵarabus, rëḵ su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën.

31 Alam ngähisekë ayoj ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëḵ nam lo maḵ yik yi sënë! Gaḵ mehö ngwë su yoh vu bë rëḵ berup megevong ngaa böp böp kesuu ngaa sën mehö agi nevong-ë rë.”

Devong Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

32 Alam Parisai* denḡo alam denenër gägek ag-gagga nebë sënë raḵ Yesu, lom lo sho alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo devong ahëvavu la deya in bë denaduu na ḵarabus.

33 Lob Yesu nër bë, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sëḵ nah mena vu yi sën vong sa meseyam lo.

34 Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natöḵ jaḵ sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëḡ sën sena medo lo rë.”

35 Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëḵ na tena gehil su ayoh vu bë rëḵ natöḵ vu yi rë? Maḵ rëḵ na vu hil alam vu alam Grik hir nyëḡ betahu alam Grik-a?”

36 Om sën nër bë, ‘Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natöḵ vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sena medo lo rë’. Ma maḵ gägek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

37 Dus raḵ bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob

Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa!

³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëḵ benguv doḵ mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.”

³⁹ Nër raḵ Anon Vabuung sën bë rëḵ bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ḵo Yesu raḵ yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Raḵ Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la denḡo gägeḵ saga, lob denër bë, “Maḵ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.”

⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo.” Loḵ vahi denenër bë, “Mu maḵ Kerisi* su rëḵ berup gëp Galilea rë!

⁴² In dekevu gägeḵ raḵ Kerisi* meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë Davit* yi mewis, om yö rëḵ berup gëp nyëḡ Betlehem sën Davit yi nyëḡ lo.”

⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu.

⁴⁴ Vahi bë degeḵo yi na ḵarabus, rëḵ ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham su ḵo yi yam rë in va?”

⁴⁶ Rëḵ ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gägeḵ nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!”

⁴⁷ Loḵ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a?

⁴⁸ Maḵ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma!

⁴⁹ Rëḵ alam meris sënë desepa loḵ yi in su derak horek ni rë, om Anutu rëḵ gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loḵ sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë,

⁵¹ “Maḵ hil horek nër bë hil gevong gagek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gagek namugin, behil ajaḵ ngaa sën vong lo ni nivesa rë, loḵ mëm.”

⁵² Rëḵ denër gagek yah vu yi bë, “Maḵ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-ḵapiya nivesa, og rëḵ gejaḵ ni nabë alam-denenër-gagek-rangahsën ti su rëḵ berup gëp distrik Galilea rë.”

⁵³ Log deketëḵin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Ḷedu Ḷele-oliv.

² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp ḵatum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getateḵin gagek vu sir.

³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deḵo medevarah ya alam pin malaj

⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detöḵ vu yi.

⁵ Moses vo horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jaḵ gelöng menadiik. Ma hong og rëḵ genanër nabë va?”

⁶ Denër bē saga in bē deseggi yi, bedenatōk vu gāgek ti berup avi bedegevong gāgek vu yi. Rēk Yesu dudek bemedo neserōo dob raḅ nema deggis.

⁷ Delok tepēk pangsēn rot, lob mēm vēr yu raḅ benēr vu sir bē, “Bē ham ti su nevong ngāa nī-paya rē, og mēm namugin betengwa avēh sēnē jaḅ gelōng ti.”

⁸ Log dudek yah bemedo neserōo dob ggōkin.

⁹ Dengo nebē sēnē, lom sir ti ti to medo deneya dobnē vēr vēr. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyō ti nedo gavēh nahēn nare loḅ mala.

¹⁰ Lob Yesu vēr mala raḅ benēr vu avēh bē, “Avēh, sir tena? Maḅ mehōti su vongin bē ngis hong rē?”

¹¹ Rēk bē, “Mehōbōp, ma-o!” Lob Yesu nēr bē, “Sa ving, sa su hevongin bē ngis hong rē. Om gena, gesu gwevong ngāa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nēr vu sir ggōkin yah bē, “Sa og setu dob yi rangah. Mehōti bē tamuīn sa, og su rēk ketul doḅ in aggata rē, gaḅ rēk nama. In rangah rēk geli yi mena medo mala-tumsēn.”

¹³ Nebē saga lob alam Parisai* denēr yah vu yi bē, “Ngo genetateḅin hong degwa, om hong gāgek saga su anon rē.”

¹⁴ Loḅ Yesu nēr yah vu sir bē, “Yōnon, sengo netateḅin sa degwa. Rēk sa gāgek saga yōnon, in serak nyēg sēn sa nado meseyam gesēk nah lo nī. Rēk ham duḅin sa nyēg sēn sa nado meseyam gesēk nah mena medo lo.

15 Ham ngo nevo nyëvewen loḵ yah vu mehōnon yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëḵ sa, og sa su navo nyëvewen loḵ yah vu mehōti rë.

16 Gaḵ nabë sa gevong nyëvewen vu mehōti, og sëḵ gevong noh vu, in su sengo ti rë. Gaḵ Mehō sën vong sa meseyam lo neloḵ vu sa, om sëḵ gevong niröp.

17 Yōnon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehō luu denanër gägek gëp ti, og luho hir gägek saga yōnon.

18 Log yik sa, og sengo netateḵin sa degwa rangah, gAmag sën vong sa meseyam lo netateḵin sa degwa rangah ving.”

19 Nër nebë saga lob deloḵ tepëḵ in bë, “Amam tena?” Loḵ Yesu nër yah bë, “Ham su raḵ sa nig rë, geham su raḵ Amag ni rë. Bë ham jaḵ sa nig, og ham rëḵ jaḵ Amag ni geving.”

20 Netateḵin gägek sënë vu alam loḵ dub-vabuung-böp katum ayo, genenër vu sir loḵ dub ayo ti sën monë ben lo rëḵ mehōti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nër Bë, “Ham Su Rëḵ Na Nyëg Sën Sëḵ Na Lo Rë”

21 Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëḵ na geham rëḵ sero sa, rëḵ nama beham nadiik los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëḵ nöḵ nyëg sën sena-ë rë.”

22 Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëḵ ana nyëg sën na lo rë! Maḵ nër sënë in bë yö rëḵ ngis yi menadiik-a?”

23 Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ saḵ su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë.

24 Om sën senër vu ham ggovek bë ham rëk nadiik los ham nipaya. Bë ham su gwevong geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëk gëp vu ham, beham nadiik los.”

25 Lom delok tepëk yah vu yi bë, “Hong re?” Lok Yesu tatekin yah vu sir bë, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wirek wirek lo.

26 Sa gagek ngahisekë nahën neggëp besa bë nanër jak ham beseggi ham. Rëk Mehö sën vong sa meseyam lo yi Mehö gagek anon degwa, om gagek pin sën sa nehango vu yi lo, yik sën sa nanër vu alam pin vu dob.”

27 Nenër Ama Anutu vu sir rëk su derak ni rë.

28 Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëk ham ngis Mehönon Nalu jak kelepeko*, lob mëm ham rëk jak ni dok buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëk jak ni nabë sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwag rë. Gak sa nanër gagek yoh vu sën Amag tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa.

29 Su nevu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

30 Nër nebë sënë lob alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gagek Anon Rëk Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

31 Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo dok sa gagek, og ham rëk natu sa alam yönon,

32 beham rëk jak gagek anon ni, lob gagek anon saga rëk geko ham vër.”

³³ Loḵ denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado loḵ mehö ngwë nema benehevong huk karabus vu yi rë! Rëḵ nebë va sën genër bë hong gägek rëḵ geḵo he vër-ë?”

³⁴ Loḵ mëm Yesu tateḵin yi gägek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo loḵ ngaa nipaya, bengaa nipaya neḵin sir.

³⁵ Alam sën denedo loḵ mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëḵ demedo degwata geving yi rë. Gaḵ yi yö nalu og mëm rëḵ medo doḵ yi beggang degwata geving yi.

³⁶ Om Nalu bë geḵo ham vër in ngaa nipaya, og rëḵ geḵo ham vër yönon, beham medo nivesa anon.

³⁷ Seraḵ ni bë Abraham yi mewis ham! Rëḵ sa gägek su nedo loḵ ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiiḵ.

³⁸ Sa nanër gägek raḵ ngaa sën Amaḡ tato vu sa ggovek lo, rëḵ ham nesepa loḵ ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëḵ gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo.

⁴⁰ Senër gägek anon pin sën sa hango vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiiḵ, rëḵ Abraham su vong nebë sënë rë.

⁴¹ Gaḵ ham ngo nesepa loḵ amamin vaha!” Loḵ denër yah bë, “He atamin su deḵo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rêk Yesu nêr yah bê, “Bê ham amamin Anutu yönon, og rêk ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwag rê, gaç Anutu vong sa meseyam.

⁴³ Ma nebë va sën ham su raç sa gagek degwa ni rê-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gagek.

⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëek pangsen bê ham sepa doç amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa loç gagek anon rê, in gagek anon su neggëp vu yi rê. Bê nanër gagek ti, og rêk nanër gagek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö gagek kuungsën, lob gagek kuungsën ala los degwa yi.

⁴⁵ Gaç saç nanër gagek anon mu, om sën ham su nevonç ving sa rê.

⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bê rêk natöç vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gagek anon mu, rêk nebë va sën ham su nevonç ving rê-ë?

⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gagek. Gaç su Anutu nalu ham rê, om sën ham su nebë nengamin vu yi gagek rê.”

Gagek Raç Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bê, “He rak nim bê hong Samaria* ti, rêk memö nipaya ti gwang ya ayom. Sagak yönon!”

⁴⁹ Rêk Yesu nêr yah bê, “Su memö nipaya gwang yam sayog rê. Gaç sa nehaço Amag raç, rêk ham nedahun sa.

50 Sa su nehevongin bë gaço arëg jak rë. Gaç Mehöti nedo beyö rëk kwa bo meseggi sa gagek begeko sarëg jak.

51 Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa dok sa gagek, og su rëk mala nama na verök yi rë.”

52 Lob alam Yuda denër bë, “Gwëbeng he rak ni ggovek ya bë memö nipaya ti gwang ya ayom menelok vu hong. Abraham diik ggovek, galam-denenër-gagek-rangahsën dediik bemaya, lok genër bë, ‘Bë mehöti sepa dok sa gagek, og su rëk mala nama na verök yi rë.’

53 In gekuung bë kwesuu hil dobahë Abraham sën diik wirek lo? Gekwesuu alam-denenër-gagek-rangahsën sën dediik wirek lo ving-a? Log bë gweko hong jak megenatu re?”

54 Lob Yesu nër yah bë, “Bë sengo gaço arëg jak, og serëk natu ngaa meris. Rëk Amag neko sarëg rak, Mehö sën ham nër bë ham amamin yi lo.

55 Rëk ma geham su rak ni rë. Gaç sa, og serak ni. Bë sa nanër nabë sa dugin yi, og rëk sa mehö gagek kuungsën nabë ham. Rëk serak ni ggovek ya besa nesepa lok yi gagek nivesa rot.

56 Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bë gelë sa huk sënë, lob lë ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

57 Lob alam Yuda denër bë, “Su hong ta mehödahis luu menemadluho rë geyö nahën, log mak gelë Abraham-a?”

58 Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Vu muginsën gAbraham su nedo rë, vu buk saga sa nado.”

⁵⁹ Dengo gagek saga lom deko gelong rak in be detengwa yi menadiik, rek Yesu vun yi lok alam ggep dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Gagek Rak Mehö Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, lok tok rak mehö mala kenod ti. Yik yö mala kenod lok buk sën ata ko yi lo.

² Lob Yesu yi hur maluh delok tepëk in yi bë, “Tatovaha! Re vong ngaa nipaya lom sën ata ko yi to los mala kenod-a? Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gak ngaa sënë yö rak yi in bë Anutu yi niwëek natok nam rangah.

⁴ Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevong Mehö sën vong sa meseyam lo yi huk. In rek buk dok in hil, lob mehöti su yoh vu bë rek gevong huk rë.

⁵ Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah.”

⁶ Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë kos lok dob, log sarömin los, gegewi lok mehö mala kenod mala gahis,

⁷ log nër vu yi bë, “Gena gejipek duk ngaggee Siloam!” (Arë sënë degwa nebë ‘Vong ya’). Lom ya meripek luk, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam beggagnë ving alam sën denelë yi wirek lok buk sën neketag monë lu ngaa vu alam

lo delë medelok tepëk bë, “Maq yik mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?”

⁹ Lom la deyogek bë, “Ëë-ë! Yik mehö lo sënë!” Log la denenër bë, “Oo sagak mehö ngwë, rëk ni nebë mehö saga!” Rëk mehö sënë yi yö nër rak avi bë, “Yik sa lo sënë!”

¹⁰ Lom delok tepëk yah vu yi bë, “Rëk malam nivesa rak nebë va?”

¹¹ Lok nër yah bë, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë kos gejegwi lok sa malag, log nër vu sa bë, ‘Gena gejipek duk ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek luk, lob sa malag nivesa rak besa halë nyëg.”

¹² Lob denër vu yi bë, “Mehö saga nedo tena?” Rëk nër yah bë, “Sa dugin!”

¹³ Lob deko mehö sën mala kenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*.

¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë kos sënë betatekin mehö sënë mala lok Buk-sewahsën-yi* ti.

¹⁵ Lom mëm Parisai* delok tepëk in mehö saga ggökin bë, “Malam nivesa rak nebë va?” Lok nër yah vu sir bë, “Mehö saga jegwi dob rumengsën lok sa malag, log seripek, lob sa malag tum.”

¹⁶ Lob Parisai* la denër bë, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maq Anutu su vong yi yam rë.” Rëk la denër bë, “Bë mehö nipaya ti, og su yoh vu bë rëk gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala kenod bë, “Mehö sën vong malam nivesa rak lo, rëk genanër yi nabë va?” Lok nër yah bë, “Yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti!”

18 Wirek mehö sënë mala kenod, rëk gwëbeng mala netum, rëk alam Yuda su devong ving sënë rë.

19 Lob detahi mehö mala kenod sënë ama lu ata yam, bedelok tepëk in luho bë, “Mağ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ço yi to los mala kenod lo? Rëk nebë va sën gwëbeng nelë nyëg-ë?”

20 Lom ama lu ata denër yah bë, “Alu arak ni bë alu nalumin sënë, balu arak ni bë ata ço yi to los mala kenod.

21 Rëk alu su arak ni bë mala netum nebë va rë! Galu dugin mehö sën tatekin mala lo. Om ham ngo dok tepëk vu yi rë. Yi böp rak ggovek ya, om yö nanër yi gägek!”

22 Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gägek venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëk degetii yi na in dub-supinsën-yi.

23 Yik rak degwa sënë sën ama lu ata denër bë, “Yi böp rak ggovek ya, om ham ngo dok tepëk vu yi.”

24 Lob detahi mehö sën mala kenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, “Genanër gägek sënë gëp Anutu mala nabë genenër yönon! In he og he rak ni bë yi mehö nipaya.”

25 Lob nër yah vu sir bë, “Mağ yi mehö nipaya ma ma? Sa dugin. Gağ yik serak ngaa timu ni. Wirek sa malag kenod, rëk gwëbeng sa malag netum.”

26 Lok delok tepëk yah bë, “Vong nebë va vu hong-a? Tatekin malam nebë va?”

27 Rëk nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sën ham bë gwengo

nah gökin-ë? Maḵ ham bë natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenër bë, “Yiḵ yi hur maluh hong saga! Gaḵ he, og Moses yi hur maluh he!

²⁹ He raḵ ni ggovek ya bë Anutu vengwëng ving Moses, gaḵ maḵ mehö saga yam vu tena? He duḡin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sënë nër yah vu sir bë, “Alam-e! Ngaa sënë yö agga ti! Ham su raḵ degwa ni rë, rëḵ vong besa malag netum!

³¹ Hil arak ni bë Anutu su nengo alam nijpaya hir gagek rë, gaḵ bë mehöti geḵo Anutu arë jaḵ los sepa doḵ yi gagek lo, og mëm Anutu rëḵ gengo aye.

³² Vu buk muginsën sën Anutu tung yagek los dob lo rot beyam töḵ gwëbeng, og su denër bë mehöti ata ḵo yi to los mala ḵenod rëḵ mehö ngwë tateḵin mala rë.

³³ Bë Anutu su gevong mehö sënë nam rë, og su yoh vu bë rëḵ gevong ngaa nabë sënë rë.”

³⁴ Rëḵ denër yah vu yi bë, “Atam avëh nipaya meḵo hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loḵ bë getateḵin gagek vu he?” Denër bë sënë gedetii vu dub ayo meto meyah dobnë.

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Malaj Ḵenod

³⁵ Yesu ngo bë deruuk mehö sënë, lob sero menër vu bë, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?”

³⁶ Loḵ nër yah bë, “O mehö böp, Mehönon Nalu sënëḵ re? Genanër tato vu sa rë, loḵ mëm sëḵ ayog na timu vu yi.”

³⁷ Lom Yesu nër vu yi bë, “Gelë yi ggovek ya, mehö sënë sën gwëbeng yik nevengwëng ving hong-ë!”

³⁸ Lob mehö sënë nër bë, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nër bë, “Seyam dob sënë in mehönon hir gägek natök rangah. Alam malaj kenod rëk malaj natum, galam sën denekuung bë malaj netum lo, og malaj kenod dok.”

⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gägek sënë, lob delok tepëk vu yi bë, “Mağ he malamin kenod ving-a?”

⁴¹ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rëk gëp vu ham rë. Rëk ham nenër bë ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham!”

10

Yesu Nër Gägek Peggirinsën Rağ Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanër vu ham yönon rot nabë mehöti sën su neyoh ya sipsip hir tete avi rë genepesöng ggök tete yu meneluk ya lo, og yi mehö-hodek-ata los begö-yi.

² Gağ mehö sën neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi.

³ Mehö sën negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bë sipsip alaj dok na geğo sir. Nelem yi sipsip lo arëj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneko sir to deneya dobnë.

⁴ Neğo yi sipsip meto deneya dobnë ggovek, log nemuğin geyi sipsip lo denetamuin yi, in denerağ aye ni.

⁵ Su rëk desepa mehö ngwë rë. Gaḵ rëk debeya in mehö ngwë in su derak ayej ni rë.”

⁶ Yesu nër gagek peggirinsën sënë vu sir, rëk su derak degwa ni rë.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebë saga lom Yesu nër yah ggökin bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë sengo ti tu sipsip hir tete avi.

⁸ Alam pin sën demugin meyam denër bë Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodeḵ-ata los begö-yi. Rëḵ sipsip su denḡo ayej rë.

⁹ Gaḵ sengo ti tu tete avi. Bë mehöti nam vu sa in bë doḵ na tete ayo, og rëḵ medo nivesa, lob doḵ na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodeḵ-ata su neyam in ngaa ngwë rë. Gaḵ neyam in bë godeḵ sipsip gengis sir nadiiḵ megevong rii jaḵ sir. Gaḵ sa, og seyam in bë demedo malaj-tumsën medemedo los kwaj vesa.

¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediḵ in doḵ vu yi sipsip lo. Gaḵ hur sën denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rë.

¹² In su sipsip alaj yi soḡek rë, om nelë bë anöö bemën neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöö bemën negga sipsip genetii sir ya denepalët lok.

¹³ In mehö sënë nevong huk in bagosën mu gesu kwa nevo sipsip lo rë.

¹⁴ Gaḵ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa narak sa sipsip lö nij, gesa sipsip lo denerak sa niḡ,

¹⁵ nebë sën Amag rak sa niḡ geserak Amag ni. Om sa nadiiḵ in sedoḵ vu sipsip lo.

16 Log sa sipsip vahi denedo ving, rëk su denedo dob Yudea sënë rë. Om sëk gako sir saga geving lom degenço sayeg medesepa doç. Lob rëk sipsip pin denatu yu timu, galaj timu.

17 Amag ahë neving sa in sëk nadiik in sir. Sëk nadiik gesëk vesag doç nah gökin.

18 Nabë sa su ngoekin nabë sa nadiik rë, og mehöti su yoh vu bë rëk ngis sa rë. Gaç sengo yoekin bë sëk nadiik. Sa nig wëek yoh vu bë sa nadiik, gesa nig wëek yoh vu bë sëk vesag doç nah gökin. Gagek sënë rëk anon jak noh vu sën Amag nër vu sa lo.”

19 Alam Yuda denço gagek sënë lob devasuh sir ya yu luu ggökin.

20 Balam ngahisekë denenër bë, “Memö nipaya gwang ya yi, om sën nenër gagek jeggin jeggin. Ma nebë va sën ham nebë nengamin vu yi gagek-ë?”

21 Gela denenër bë, “Nabë memö nipaya nevong yi, og su rëk nanër gagek nabë sënë rë! Bë memö nipaya, og su yoh vu bë gevong bemehö mala kenod sënë nivesa jak rë!”

Alam Yuda Desis Begö Raç Avij Vu Yesu

22 Nelok buk-ayöong-yi og kwaj nevo buk sën dejom raç dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin.

23 Nebë saga lob Yesu vare neggök dub nengagelusën sën denenër bë Solomon yi yi lo,

24 lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepëk vu yi bë, “Rëk medo gwevong behe ayomin ketul doç noh vu buk va la? Bë hong Kerisi*, og genanër rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek ya, rëk ham su nevong ving rë. Huk pin sën sa nehevong rak Amag niwëek lo, og saga netato sa rangah.

²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rë, in su sa sipsip ham rë.

²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeg, gesa narak nij, gedenetamuin sa.

²⁸ Gesëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata gesu rëk malaj nama rë. Gemehöti su yoh vu bë rëk geko sir vër in sa nemağ rë.

²⁹ Amag vong sir vu sa, log Amag niwëek rot bekesuu ngaa pin, om mehöti su yoh vu bë rëk geko sir vër in nema rë.

³⁰ In alu Amag og yik aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelong rak in bë detengwa yi menadiik.

³² Lok Yesu nër vu sir bë, “Sa tato Amag yi huk nivesa vesa ngahisekë vu ham, rëk ham kwamin nevo sa huk ti tena besën ham bë ngis sa jak gelong-ë?”

³³ Lok alam Yuda denër yah vu yi bë, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bë angis hong jak gelong rë! Gağ genenër gagek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rëk genër hong bë hong Anutu.

³⁴ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Mağ gagek neggëp lok horek sën Anutu vo vu ham lo bë, ‘Senër ham bë ham anutu’ ma ma?

³⁵ Anutu nër alam sën vong yi gagek ya vu sir wirek lo bë sir anutu, om hil su ayoh vu bë mehoo Anutu yi gagek sënë rë.

³⁶ Rêk ham nêr vu Mehö sên Ama ggooin raḵ bevong yam dob lo bê nenêr gâgek jeggîn jeggîn in nêr bê Anutu nalu yi!

³⁷ Nabê sa su nehevong Amaḡ yi huk rê, og mêm ham su ayomin nam timu vu sa beyiḡ ggovek.

³⁸ Rêk mu sa nehevong yi huk, om nabê ham su ayomin nam timu vu sa rê, og ham gwelê huk sên sa nehevong-ê lo, lob ham jaḵ ni nabê Amaḡ nedo loḵ sa, gesa nado loḵ yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwê in bê degeḵo na ḵarabus, rêk ma geruu sir geto meya.

⁴⁰ Bemêm yah meya vaseḵ bêl Yordan beyah tōḵ ya nyêḡ sên Jon neripek alam loḵ nyêdahis lo, benedo nyêḡ sagu.

⁴¹ Lob alam ngahiseḵê deyam vu yi bedenêr bê, “Mehö-neripek-alam Jon su vong ngaa böp rê, gaḵ gâgek pin sên nenêr raḵ mehö aḡi, sên anon raḵ.”

⁴² Lob sir ngahiseḵê ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arê nebê Lasarus nedo Betania lob nirak meneggêp. Betania sên Maria luho ari Marta hir nyêḡ lo.

² Lob Maria sên keseh ngaa reggu nivesa raḵ Yesu vaha gerevu raḵ yu viis lo sên maluhnö Lasarus nirak.

³ Nebê saga, lob avêhnö luho devong gâgek ya vu Yesu bê, “Mehöböp, mehö sên ahêm neving rot lo, nirak!”

⁴ Yesu ngo bê nirak rêk nêr bê, “Nirak, rêk mu niraksên saga su rêk gevong menadiik rê! Gaḵ

niraḱ in bë tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot.

⁶ Rëḱ ngo bë Lasarus niraḱ lob nedo buk luu ving vu nyëg sën nedo lo,

⁷ loḱ nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bë detengwa hong jaḱ gelöng, log bë genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluhohomevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jaḱ rangah, og su rëḱ taleḱ rë, in nelë nyëg.

¹⁰ Ma bë mehöti na doḱ buk, og rëḱ taleḱ in nyëg malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, loḱ nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëḱ sëḱ na megee vu yi.”

¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëḱ nivesa jaḱ nah pevis!”

¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gaḱ mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tateḱin vu sir bë, “Lasarus diik!

¹⁵ Lob sa kwag vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëḱ ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jaḱ Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

17 Log mēm Yesu ya beya verup, lob denēr vu bē Lasarus ya neggēp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek.

18 Lob Betania neggēp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö).

19 Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bē degevonḡ beluho ayoj nivesa jaḡ doḡ buk sēn luho maluhnōj diiḡ lo.

20 Nebē saga lom Marta ngo Yesu bengō bē neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beg-gang.

21 Lob Marta nēr vu Yesu bē, “Mehöböp, bē gemedo sēnē, og sa maluhnōḡ su rēḡ nadiiḡ rē.

22 Rēḡ seraq ni, bē gekwetaḡ ngaa ti vu Anutu og rēḡ bo vu hong.”

23 Loḡ Yesu nēr yah vu yi bē, “Maluhnöm rēḡ kedi jaḡ nah!”

24 Rēḡ Marta nēr yah vu bē, “Seraḡ ni bē rēḡ kedi jaḡ nah vu Buk-tamusēn, sēn alam pin rēḡ dekededi jaḡ nah lo.”

25 Rēḡ Yesu nēr bē, “Mehōnon dekededi jaḡ nah los demedo malaj-tumsēn degwa sa. Mehōti sēn ayo nam timu vu sa lo, nabē nadiiḡ, og rēḡ medo mala-tumsēn.

26 Galam sēn denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rēḡ denadiiḡ bemalaj nama na verōḡ yi rē. Gaḡ rēḡ demedo malaj-tumsēn degwata los degwata. Gevonḡ ving gāḡek sēnē ma ma?”

27 Lob Marta nēr yah vu Yesu bē, “Ēē-ē Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bē Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehō sēn Anutu nēr wirek bē rēḡ duk nam dob lo.”

Yesu Su

²⁸ Marta nër bë sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi loḵ beggang ayo bë, “Tatovaha verup nedo betahi hong.”

²⁹ Maria ngo lob kedi raḵ pevis meya vu Yesu.

³⁰ Yesu su verup beggang rë, geyö nahën nedo nyëg len ti sën Marta ya metöḵ vu yi loḵ lo.

³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp beggang ayo lo, delë bë kedi raḵ pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bë neya in bë ngu jaḵ bedub avi.

³² Loḵ Maria töḵ ya nyëg sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp loḵ vaha genër vu yi bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiiḵ rë!”

³³ Yesu lë bë nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom loḵ tepëḵ bë, “Ham bë meneggëp tena?”

³⁴ Loḵ denër bë, “Mehöböp, genam rëḵ gwelë!”

³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bë, “Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!”

³⁷ Rëḵ la denenër bë, “Mehö sënë vong bemehö mala ḵenod mala nivesa raḵ, om bë berup og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëḵ nadiiḵ rë, ma su yoh vu rë?”

Yesu Nër BeLasarus Vesa Loḵ Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yiḵ waak ti gedepëḵa gelöng böpata ti ggërin avi.

³⁹ Lob Yesu nër bë, “Ham kwehe gelöng saga na!” Loḵ mehö sën diiḵ lo avëhnö Marta nër bë,

“Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!”

⁴⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Senër vu hong gwëbeng lo bë, nabë gwevong geving, og rëk gwelë Anutu niwëek!”

⁴¹ Lob mëm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yagek genër bë, “O Amag! Sa ketag vu hong begenço sa jom-raksën ggovek ya.

⁴² Serak ni bë genenço sa jom-raksën yoh vu buk, rëk sa kwag nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bë dejak ni nabë gevong sa yam.”

⁴³ Nër bë sënë log tahi niwëek bë, “Lasarus! Gweto genam dob!”

⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi loç lo. Devenir yi loç tob ggëp vaha beya metök bagë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwepuh tob vër in yi!”

Alam Devengwëng Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahisekë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi.

⁴⁶ Rëk sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bë, “Hil rëk gevong nabë tena? In mehö sënë nevong ngaa böp böp ngahisekë.

⁴⁸ Bë hil agöneng in yi gegevong nabë sënë rot, og rëk alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëk nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

49 Loḵ hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ ta saga, lob nër vu sir bë, “Ham su neraḵ ngaa ti ni rë.

50 Om sën ham su kwamin töḵ raḵ bë: Nabë mehö timu nadiiḵ doḵ nah alam pin bej, og mëm nivesa rë. In mëm alam pin su malaj nama.”

51 Rëḵ su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gaḵ tu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ ta ti saga, om yiḵ netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër gägeḵ rangah raḵ sën Yesu rëḵ nadiiḵ doḵ nah alam Yuda bej lo.

52 Rëḵ mu su rëḵ nadiiḵ in alam Yuda mu rë, gaḵ rëḵ nadiiḵ in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

53 Lob dejoo gägeḵ venuh loḵ buk sënë bë dengis yi menadiiḵ.

54 Lom Yesu su vare neyoh rangah loḵ alam Yuda malaj ggökin rë, gaḵ tah meya beggang-bu ti arë nebë Epraim, sën neggëp dus vu nyëḡ-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

55 Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḵ, lob alam ngahiseḵë vu nyëḡ pin derak medeya Yerusalem in bë desemu sir in dega nos-ggöksën-yi.

56 Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi ḵatum ayo, gedenenër vu sir bë, “Ham kwamin nevo nebë va? Maḵ Yesu su rëḵ nam gelë buk vabuung sënë rë?”

57 Galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggoveḵ bë, “Bë mehöti raḵ ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḵ Yesu Vaha (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metōḵ ya Betania sēn nēr bemehō diiksēn Lasarus kedi raḵ vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahēn neggēp in bē mēm degelē Buk-ggōksēn-yi*.

² Lom devong nos bōp vu Yesu vu nyēg sēnē, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatēvek medo denegga nos ving Yesu.

³ Lob Maria ḵo ngaa reggu nivesa buayo bōp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raḵ heljēng. Arē nebē nart beyi monē bōpata rot. Lom Maria rikin raḵ Yesu vaha, gerevu raḵ yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tag-waveḵ loḵ beggang ayo pin.

⁴ Rēḵ yi hur maluh ti arē nebē Yudas Iskariot, mehō sēn rēḵ nanēr Yesu rangah vu alam-begō-yi lo, nēr bē,

⁵ “Hil su bē gevong balam debago ngaa reggu nivesa sēnē jaḵ K300 in hil adōḵ vu alam-ḵupeḵ-masēn jaḵ-a?”

⁶ Rēḵ su kwa vo alam-ḵupeḵ-masēn lo yōnon benēr rē. Gaḵ mehō-hodeḵ-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monē-yi, lom neggodeḵ monē sēn denetung loḵ lo.

⁷ Rēḵ Yesu nēr bē, “Ham naḵōōḵ! Genevong tahutahu raḵ sa buk sēn dedev sa na lo.

⁸ Alam-ḵupeḵ-masēn rēḵ demedo geving ham gesu rēḵ nama na rē, gaḵ saḵ su rēḵ medo geving ham hus ading rē!”

Alam-deneḱo-seriveng Devengwënj Raḱ Bë Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahiseḱë derak ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëḱ su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gak deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekeḱi raḱ vu bedub lo geving.

¹⁰ Lom alam-deneḱo-seriveng hir ggev dejuo gageḱ revuh ti bë dengis Lasarus nadiik geving.

¹¹ In alam Yuda ngahiseḱë kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu geḱevuu alam-deneḱo-seriveng ya.

*Yesu Loḱ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)*

¹² Alam ngahiseḱë yam denedo ggovek ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loḱ heng to lom denego Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem.

¹³ Lom deḱo ḱapah meya denebuu yi vu aggata, lob depiseḱ in yi bë:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los
Mehöböp niwëëḱ lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu töḱ vu dogi merak nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-ḱapiya nër lo bë:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raḱ dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muginsën yi hur maluh su derak ngaa sënë degwa ni rë, rëḱ nahub geYesu kedi raḱ garë böp raḱ ggovek, loḱ mëm kwaj vo yah gageḱ sën neggëp

loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, lom derax ni bē anon raḵ yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahiseḵē sēn denare ving Yesu genēr beLasarus kedi raḵ betah yi in waax geto mejom lo, denēr bengō ya meya.

¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loḵ aggata, in dengo bengō bē vong ngaa bōp sēnē.

¹⁹ Lob Parisai* yah denēr vu sir bē, “Kē! Ham lē! Hil hed gageḵ su rēḵ anon jaḵ rē, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik* La Bē Degelē Yesu

²⁰ Log alam ngahi derax medeya Yerusalem loḵ buk vabuung sēnē in bē degeḵo Anutu arē jaḵ gedega nos Buk-ggōksēn-yi*. Balam Grik* la deya ving,

²¹ lob deya vu Pilip sēn yi nyēg Betsaida vu distrik Galilea lo bedeloḵ tepēḵ vu yi bē, “Mehō bōp, he bē galē Yesu.”

²² Lob Pilip ya menēr vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denēr vu Yesu.

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu luho bē, “Buk sēn Mehōnon Nalu niwēēk los arē bōp natōḵ nam rangah lo dus raḵ.

²⁴ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē hil su gehin sakōm gahis ti duḵ na dob bemengēḵ na rē, og

---

* **12:20:** Jon kevu bē alam Grik la deyam in bē degelē Yesu. Alam Grik sēnē su alam Yuda rē. Rēḵ mu dengo Anutu bengō bekwaj vo bē yik Anutu soḵek, lom denesepa loḵ yi horek medenejom raḵ vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sēnē deya Yerusalem in bē degelē dub-vabuung-bōp medenajom jaḵ doḵ. Loḵ tum dengo Yesu bengō bedeya vu yi in bē degelē. Alam-yu-ngwē pin og su denesepa loḵ Anutu rē, gaḵ yik sir ti ti nebē sēnē.

yik saköm gahis timu saga beyö rëk medo. Rëk mu nabë duk na dob bemengëk na, og rëk nakip banon ngahisekë berup jak.

²⁵ Mehöti bë ahë geving navi vu dob sënë, og rëk anon mala nama. Gaḱ mehöti bë nidëlin navi vu dob sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata.

²⁶ Bë mehöti gevongin nabë natu sa hur ti, og sepa dok sa vahag. Lob nyëg sën sa medo lo, og sa hur lo rëk demedo nyëg saga geving sa. Mehöti bë natu sa hur ti, og rëk Anutu geḱo yi jak.”

Yesu Nër Bë Rëk Dejekö Yi Jak Kelepeḱo

²⁷ “Sayog maggin rot, om sëḱ nanër nabë va? Maḱ sëḱ nanër nabë, ‘Amag, gwëḱo sa vër in ngaa sën vongin natöḱ vu sa agi?’ Ma! Sa su rëḱ nanër nabë sënë rë. Gaḱ seyam sënë in bë sa gaḱo maggin nabë sënë.

²⁸ Om Amag, getato nim wëëk los arëm böp na rangah!” Yesu nër nebë sënë log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa tato nig wëëk los arëg böp ya rangah vorot, gesëḱ gevong gökin nah!”

²⁹ Lok alam sën denare dus vu lo, denḱo lob denër bë, “Vakuvek veröp!” Gela denër bë, “Angër ti nër gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nër vu sir bë, “Gagek sënagi su yam in bë bo niwëëk vu sa rë, gaḱ yam in ham.

³¹ Gwëbeng og Anutu joo alam dob sënë hir gagek venuh ggovek ya bë rëḱ bo nyëvewen dok nah vu sir yonon. Log gwëbeng vongin juuk dob ala nipaya sën lo na.

³² Dejekö sa jak na vavunë, loḱ mëm sëḱ getah alam dok mehönon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nër gagek sënë in bë tato nabë rëk dengis yi jak kepeko* menadiik.

³⁴ Lok alam denër yah vu bë, “He hango gagek nebë sënë lok horek bë Mesia rëk medo degwata los degwata. Rëk nebë va sën genër bë dejekö Mehönon Nalu jak na kepeko*-ë? Maḵ Mehönon Nalu sagak re?”

³⁵ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Yik Rangah rëk medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jak Rangah sënë dok buk sën nahën nedo ving ham agi, in malakenu rëk gerin ham. Mehöti bë na dok malakenu, og rëk dugin nyëg sën neyoh lo.

³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sënë dok buk sën nahën nedo ving ham agi, log mëm ham ngo rëk natu alam dob sënë hir rangah.”

Yesu nër nebë saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahisekë Su Devong Ving Yesu Rë

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahisekë medenelë, rëk su ayoj ya timu vu yi rë,

³⁸ lob mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak nebë sënë. Sën kevu meneggëp nebë:

“Mehöböp, alam tena devong ving alu hed gageka?

Log Mehöböp, re rak nim wëek ni?”

³⁹ Su deyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu rë, in gagek ngwë sën Yesaya kevu meneggëp lo anon jak geving. Sën nebë:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,
gevang kwaj ma in sir,

in bë su rëk degelë ngaa jak malaj los kwaj bo
bedejak ni rë,
log su deyoh vu bë degërin ayoj nom vu sa,
besa gevong nijvesa jak rë. Gerëk nama!”

⁴¹ Yesaya lë Yesu niwëek los vunek vunek yagek yi
wirek, lom nër gagek saga rak yi.

⁴² Rëk mu alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi,
geggev la ving. Rëk deneggönengin alam Parisai*,
lom su denër rangah rë, in kwaj nevo bë rëk
dejuuk sir in dub-supinsën-yi.

⁴³ Om su ahëj ving pangsen bë Anutu geko arëj jak
rë. Gaq mëm ahëj ving pangsen rot bë mehönön yö
degeko arëj jak.

Gagek Rak Sën Yesu Gengo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bë, “Mehöti sën ayo
nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo
ti rë. Gaq ayo neya timu vu Mehö sën vong sa
meseyam lo ving.

⁴⁵ Gemehöti sën gelë sa lo, og nelë Mehö sën vong
sa meseyam lo ving.

⁴⁶ Seluk yam dob sënë nebë rangah in bë alam
pin sën ayoj nam timu vu sa lo su demedo dok
malakenu.

⁴⁷ Bë mehöti gengo sa gagek rëk su gevong
banon jak rë, og sa su rëk gevong nyëvewen dok
nah vu yi rë. In sa su yam dob in bë gevong
nyëvewen vu mehönön rë gaq seyam in bë gako sir
nom.

⁴⁸ Mehöti bë geruu demi vu sa gesu gebë nenga
vu sa gagek rë, og ngaa sën rëk seggi yi betatekin
nabë vong paya lo nedo. Yik gagek sën sa nanër lo.

Rëk seggi yi menanër nabë geḳo nyëvewen nipaya doḳ nah vu Buk-tamusën.

⁴⁹ In sa su nehevong gagek yoh vu sengo kwaḡ rë. Gaḳ Amaḡ sën vong sa meseyam lo, yö nër gagek pin sënë vu sa bë sa gevong los nanër.

⁵⁰ Nër vu sa bë sa nanër yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsën degwata, geseraḳ ni bë yi gagek saga yönon om sën senër.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yö nahën geYesu raḳ ni bë buk dus raḳ ggovek ya bë gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yö yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup loḳ buk sën diiḳ lo.

² Medo denegga nos sehuksën loḳ Satan loḳ ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bë gevong Yesu doḳ na alam Yuda nemaj.

³ Rëḳ Yesu yö raḳ ni ggovek ya bë Ama lëëin ngaa pin loḳ ya nema, berak ni ving bë Anutu vong yi yam, gerëḳ nah mena vu Anutu gökin.

⁴ Lom Yesu kedi raḳ vu tevor mekah yi röpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ḳo taor ti bevëh neggëp balo,

⁵ log keseh bël loḳ ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu raḳ taor sën vëh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup loḳ Simon Pita. Lom Pita nër vu yi bë, “Mehöböp, bë gejipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nër yah vu bë, “Gwëbeng og su gerak ngaa sën sa nehevong agi ni rë. Gaḵ nahub rëḵ rëḵ gejaḵ ni.”

⁸ Loḵ Pita nër yah vu bë, “Su rëḵ gejipek sa vahag rë! Gaḵ rëḵ nama!” Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë sa su jipek vaham rë, og alu su rëḵ nemad doḵ ti in huk rë.”

⁹ Lob Simon Pita nër yah bë, “Om Mehöböḵ, su gejipek sa vahag mu, gaḵ gejipek sa nemaḡ los sa yug geving!”

¹⁰ Rëḵ Yesu nër bë, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rëḵ jipek vaha mu gökin, gaḵ anon pin niveseek raḵ ggovek ya, rëḵ mu su ham pin rë.”

¹¹ In Yesu raḵ ni ggovek ya bë mehö saga rëḵ nanër yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mëm nër bë, “Ham pin su nimin veseek raḵ rë!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log röḵ yi röḵröḵ yah geto nedo. Log nër vu sir bë, “Maḵ ham raḵ ngaa sën sa hevong vu ham-ë ni?”

¹³ Ham nenër sa nebë Tatovaha los Mehöböḵ, lob ham nër yoh vu in sa nebë saga.

¹⁴ Ham Mehöböḵ los Tatovaha sa, rëḵ seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga.

¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwëvong nabë sën sa hevong vu ham-ë.

¹⁶ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rë. Genabë mehöti gevong ngwë geḵo gagek mena, og ngwë sën ḵo gagek meneya lo, su kesuu mehö sën vong yi ya lo rë.

¹⁷ Bë ham jaḵ ngaa saga ni, beham gwëvong nabë saga, og rëḵ ham kwamin vesa.

18 Sa su nanër raḵ ham pin rë, gaḵ sengo raḵ alam sën sehooïn sir raḵ tu sa alam ggovek lo nij. Rëḵ gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. Gagek sën nër nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vër vaha raḵ in baḵë sa.

19 Gagek sën sa nanër vu ham lo su anon raḵ rë geyö nahën, rëḵ sa nanër vu ham namugin in bë nahub rëḵ natöḵ rangah, lob ham rëḵ gwevong geving sa nabë yiḵ Mehö lo sënë.

20 Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gevong nivesa vu mehö sën sa gevong nöḵ lo, og mehö saga vong nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Yesu Tato Mehö Sën Bë Rëḵ Nanër Yi Rangah Lo
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)*

21 Yesu nër nebë saga ggovek, log ayo maggin genër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë ham sënë ti rëḵ gevong sa doḵ na alam sën denelë sa paya lo nemaj.”

22 Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir duḡin mehö sën Yesu nër gagek raḵ yi lo.

23 Log hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi lo* nedo dus vu Yesu.

24 Lob Simon Pita të kwa in genër vu bë, “Gedoḵ tepëḵ vu yi nabë nenër re!”

25 Lob kepë yi yah dus vu Yesu genër vu bë, “Mehöböḵ, genenër re saga?”

26 Lob Yesu nër yah vu bë, “Rëḵ sa daḡoo nos teka sënë doḵ gabum besebo vu yi. Og yiḵ mehö lo

---

* **13:23:** Mehö sën Yesu ahë neving yi lo og maḵ yiḵ yi Jon, rëḵ mu yö kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

sënë.” Lob dagoo nos kemu teka loḵ gabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu.

²⁷ Yudas vo nos vër ggovek log pevis geSatan loḵ ya ayo. Yesu nër vu bë, “Ngaa sën bë gwevong lo, og gwevong pevis.”

²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su raḵ gagek sën Yesu nër agi degwa ni rë.

²⁹ Derax ni bë Yudas negin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bë maḵ Yesu nër vu bë na bago nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḵ nër vu bë bo ngaa vu alam sën denerax vu in ngaa lo.

³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnë. To meyah log buk loḵ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnë ggovek, log Yesu nër bë, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëek los arë böp töḵ yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëek los arë böp töḵ yam rangah ving.

³² Yönon, vong bAnutu niwëek los arë böp töḵ yam rangah, om Anutu rëḵ gevong beMehönon Nalu niwëek los arë böp natöḵ nam rangah geving, om vingin gevong pevis.

³³ Nalug lo! Sa medo geving ham teka rë, loḵ ham rëḵ sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëg sën sëḵ na-ë rë.’

³⁴ Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham lo.

³⁵ Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëḵ alam pin dejax ni nabë sa hur ham.”

*Yesu Nër Vu Pita Bë Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)*

³⁶ Loḵ Simon Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehöböp, rëḵ gena tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Su geyoh vu bë rëḵ gesepa sa megenam nyëḡ sën sena-ë rë. Gaḵ nahub rë, loḵ rëḵ getamuin sa.”

³⁷ Rëḵ Pita nër bë, “Mehöböp! Sa su rëḵ sepa hong mena pehi rë in va? Sëḵ nadiiḵ in hong!”

³⁸ Lob Yesu nër yah bë, “Rëḵ genadiiḵ in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og kökrëeh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving.

² Amaḡ yi beggang los ayo ngahiseḵë neggëp. Bë nama, og sa su rëḵ nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëḡ vu ham rë.

³ Rëḵ nyëḡ neggëp, om sën sena gero vu ham govek rë, loḵ mëm senom megaḵo ham jaḵ geving sa in nyëḡ sën sa medo lo, og ham rëḵ medo geving.

⁴ Log nyëḡ sën sa bë na lo, og ham raḵ yi aggata ni ggovek.”

⁵ Rëḵ Tomas nër yah vu yi bë, “Mehöböp, gena tena? He dugin! Lob he rëḵ ajaḵ aggata saga ni nabë va?”

⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Aggata sa, gegagek anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëḵ noh aggata ngwë mena vu Amaḡ rë, gaḵ rëḵ nama! Gaḵ yiḵ sengo timu.

7 Bë ham jak sa nig, og ham rak Amag ni ving. Gwëbeng ham rak ni, in ham lë yi ggovek.”

8 Rëk Pilip nër yah vu bë, “Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mëm he kwamin vesa.”

9 Rëk Yesu nër yah vu bë, “Pilip! Sa nado hus adingsekë rot ving ham, rëk ngo genahën gesu gerak sa nig rë? Alam sën delë sa lo, og yik nebë delë Amag. Ma genër bë ‘Getato Amam vu he’ in va?

10 Ma su gevong ving bë Amag nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amag rë? Gagek sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwag rë, gaḵ Amag sën nedo loḵ sa lo yö nevang yi huk.

11 Ham gwevong geving sa gagek sënë nabë sa nado loḵ Amag, gAmag nedo loḵ sa! Bë nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga.

12 Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rëk gevong huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëk gevong huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amag.

13 Log ngaa pin sën ham kwetag in jak sarëg lo, og sëk gevong vu ham, in sa gevong bAmag niwëek los arë böp natök nam rangah nabë saga.

14 Bë ham kwetag in ngaa jak sarëg, og sëk gevong vu ham.”

Yesu Nër Bë Rëk Gevong Anon Vabuung Nam

15 “Bë ham ahëmin geving sa, og rëk ham sepa dok sa horek.

16 Lob sëk ketag na vu Amag, lob rëk gevong ham Mehö ngwë nam in gadu ham los gevong niwëek vu ham, gerëk medo geving ham degwata

los degwata. Mehö sënë yik yi Anon Vabuung begägek anon ala yi.

¹⁷ Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bē degeḵo yi rē, in su delē yi bederaḵ ni rē. Rēḵ hameḵ ham raḵ ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin.

¹⁸ Sa su rēḵ gevuu ham meham medo kwetul dok nabē hur meten rē. Gaḵ sēḵ nom vu ham.

¹⁹ Buk su hus ading rē galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rēḵ degelē sa gökin rē, gaḵ hameḵ rēḵ gwelē sa. Sa nado malaḡ-tumsën, om ham rēḵ medo malamin-tumsën geving.

²⁰ Dok buk saga og ham rēḵ jaḵ ni nabē sa nado loḵ Amaḡ, geham nedo loḵ sa, gesa nado loḵ ham.

²¹ Mehöti sën geḵo sa horek mesepa dok nivesa lo, og mehö sënë ahē neving sa. Lom bē mehöti ahē geving sa, og Amaḡ rēḵ ahē geving yi, gesahēḡ geving yi geving, gesēḵ tateḵin sa vu yi bejaḵ sa nig.”

²² Yesu nēr nebē sënë, lom mehö ngwē arē nebē Yudas, saga su Iskariot rē, nēr vu Yesu bē, “Mehöböp, genēr va saga? Sën bē ḡetato hong rangah vu he gesu rēḵ ḡetato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rē-ē? Saga nabē va?”

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu bē, “Bē mehöti ahē geving sa, og rēḵ sepa dok sa ḡägek megero, lob mēm Amaḡ rēḵ ahē geving yi, galu rēḵ anam medo geving yi.

²⁴ Mehöti bē su ahē geving sa rē, og su rēḵ sepa dok sa ḡägek rē. Gägek sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rē, gaḵ yam ggēp Amaḡ sën vong sa meseyam lo.

²⁵ Sa nahën nado ving ham gesenër gagek sënë vu ham.

²⁶ Gaḵ Mehö sën doḵ vu ham anon lo, sagaḵ Anon Vabuung sën Amaḡ rëḵ gevong nom los sa nig wëek doḵ nah sa böḡ lo, og rëḵ tateḵin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jaḵ beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham.

²⁷ Sa bë na jaḵ om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh lo. Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë degevong beham ayomin geto revuh rë, gaḵ saḵ seyoh vu om sa nehevong. Om mëm ham su newamin jaḵ, geham su göneng in ham.

²⁸ Ham ngo sa gagek sën senër vu ham bë sa gevuu ham gesena rëḵ sëḵ nom vu ham. Bë ham ahëmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amaḡ, in Amaḡ og böp bekesuu sa.

²⁹ Gagek sënë yö nahën gesa nanër vu ham namugin, in nabë anon jaḵ og ham jaḵ ni.

³⁰ Sa su rëḵ nanër gagek pangsen rot vu ham rë, in dob sënë ala nipaya vingin berup, rëḵ mu su yoh vu bë rëḵ kepë sa rë.

³¹ Sa bë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni nabë sahëḡ neving Amaḡ, gesa nehevong ngaa yoh vu gagek sën Amaḡ vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jaḵ mehil ana!”

15

Yesu Nër Bë Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḵë soḡek sa, gAmaḡ tu wain ala.

² Sa nemağ pin sën su denesis anoj rë lo, og Amağ neketöv vër menetë ya, gesa nemağ nivesa pin sën denesis anoj lo, og neketöv dus genetongin, in bë dengis anoj ngahisekë rot.

³ Lob gägek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebë saga.

⁴ Ham medo dok sa, loğ mëm sək medo dok ham. Bë ham su medo dok sa rë, og ham su rək ngis anomin rë. Sa tahu rak nema sën su rak nare jes rë lo, in saga su yoh vu bë ngis anon rë.

⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehöti sën nedo loğ sa gesa nado loğ yi lo, og rək ngis anon ngahisekë rot. Bë sa su medo geving ham rë, og ham su yoh vu bë rək gwevong ngaa ti niröp rë.

⁶ Mehöti bë su medo dok sa rë, og rək mala nama nabë wain nema sën deneketöv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi rak ya nengwah lo.

⁷ Nabë ham medo dok sa gesa gägek medo dok ham yönon, lom nabë ham ahëmin geving ngaa ti bekwetağ, og rək ham gweko.

⁸ Bë ham ngis anomin ngahisekë, og saga rək geko Amağ arë jak los tato niwëek, lob ham rək natu sa hur.

⁹ Sahëğ neving ham nebë sën Amağ ahë neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahëğ-vingsën saga.

¹⁰ Bë ham sepa dok sa horek, og sək ahëğ geving ham pangsën, nabë sën sa nesepa loğ Amağ yi horek, gahë neving sa pangsën lo.

¹¹ Senër gägek pin sënagi yök vu ham, in bë ham kwamin vesa nabë sa, beham kwamin-vesasën gërin ham ayomin los dahis.

12 Sa horek nebë: Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham.

13 Mehöti bë nadiik doḵ nah yi alam lo bej, og ahë neving sir kesuu sën mehönon pin ahëj neving hir alam lo.

14 Log nabë ham sepa doḵ sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon.

15 Om sa su rëḵ nanër ham gökin nah nabë sa hur meris ham rë, in hur meris og sir dugin huk sën alaj kwa nevo bë gevong lo. Gaḵ senër ham bë ham tu sa alam soḡek, in ngaa pin sën sa nehangö ggëp Amaḡ lo, og senër rangah vu ham ggovek ya.

16 Ham su hooïn sa raḵ rë, gaḵ sehooïn ham raḵ mehevong ham ya in bë ham ngis anomin ngahiseḵë beham anomin saga medo degwata. Lom nabë ham kwetaḡ ngaa ti jaḵ sarëḡ vu Amaḡ, og rëḵ bo vu ham.

17 Lob sa horek nebë sënë: Ham ahëmin geving ham!”

Yesu Nër Bë Alam Sën Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rëḵ Degevong Begö Vu Yesu Yi Alam

18 “Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bë ahëj sengën vu ham, og ham jaḵ ni nabë ahëj sengën vu sa nebë saga mugin.

19 Bë ham degwa vu dob, og rëḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo ahëj geving ham, in ham los degwa timu. Rëḵ ma geham su degwa vu dob rë. Sehooïn ham raḵ loḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sën ahëj sengën vu ham.

20 Ham kwamin bo ḡaḡek sën senër vu ham lo bë: Hur ti su kesuu ala rë. Dedëginengin sa raḵ ngaa maggin, om rëḵ dedëginengin ham jaḵ ngaa

maggin nabë saga geving. Gaḵ bē desepa doḵ sa gāgek, og rēḵ desepa doḵ ham gāgek geving.

²¹ Rēḵ mu mehōnon rēḵ degevong nij paya vu ham in salam ham, in su derak Mehō sēn vong sa meseyam lo ni rē.

²² Bē sa su nam nanēr gāgek rangah vu sir rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gēp vu sir rē. Rēḵ seyam nēr vu sir, om gwēbeng sēnē su yoh vu bē dedahun jaḵ hir ngāa nipaya rē.

²³ Mehōti bē gelē sa paya, og nelē Amag paya ving nebē saga.

²⁴ Ngāa bōp bōp sēn mehōti su vong wirek rē lo, bē sa su nam gevong medegelē rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gēp vu sir rē. Rēḵ delē bē sa nehevong ngāa bōp ngahiseḵē nebē sēnē, lom nahēn denelē alu Amag paya.

²⁵ Nebē saga in bē gāgek sēn dekevu meneggēp loḵ hir horek lo anon jaḵ nabē: Denelē sa paya meris mu gedegwa ma.

²⁶ Lob Mehō-dok-vu-ham, Anon Vabuung gāgek-anon-yi sēn yam vu Amag lo, sēn sēḵ gevong vu Amag menom vu ham lo, og rēḵ tateḵin sa degwa.

²⁷ Geham rēḵ tateḵin sa degwa rangah nabē saga geving, in ham nedo ving sa vu muginsēn mejom ahon menedo.

16

¹ Senēr gāgek sēnē vu ham in bē ham su bēs bemalamin nama.

² Alam rēḵ dejuuk ham in hir dub-supinsēn-yi, gebuk rēḵ berup lob dengis ham beham nadiik, gerēḵ degekuung nabē sagak denevong Anutu yi huk.

³ Rëk degevang ngaa saga pin in su derak Amag ni rë, besu derak sa nig rë.

⁴ Om senër gagek saga vu ham vorot, in nabë buk saga natok vu ham, og ham kwamin bo nah gagek sën senër vu ham lo.”

Yesu Tatekin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsën sa su nër gagek nebë sënë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bë nah mena vu Mehö sën vong sa meseyam lo, rëk ham ti su lok tepëk in sa bë, ‘Gëya tena?’ rë, gëma.

⁶ Senër gagek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot.

⁷ Rëk sa nanër gagek anon sënë vu ham bë sa nayah in bë dok vu ham. Bë sa su nah rë, og ham Mehö sën dok vu ham lo su rëk nom vu ham rë. Gaq senah lok mëm sëk gevong nom vu ham.

⁸ Mehö saga rëk nam, lob rëk tatekin vu alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëk tatekin nabë nyëvewen rëk natok vu sir.

⁹ Rëk tatekin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë.

¹⁰ Gerëk tatekin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa ggökin yah rë.

¹¹ Gerëk tatekin nabë denatok vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bë dob sënë ala nipaya rëk natok vu yi ngaa nipaya nyëvewen.

¹² Sa gagek ngahisekë rot sën sa bë nanër vu ham lo neggëp, rëk ham nahën gesu yoh vu bë ham jak ni venuh rë.

13 Gaḵ mēm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mēm rēḵ tateḵin gagek anon los dahis vu ham beham jaḵ ni. In su rēḵ nanēr yō yi gagek rē. Gaḵ gagek sēn ngo lo, sēn rēḵ nanēr, gerēḵ nanēr gagek sēn nahēn gesu anon raḵ rē lo rangah vu ham borot.

14 Rēḵ geḵo sarēḡ jaḵ, in rēḵ geḵo gagek vu sa benom nanēr rangah vu ham.

15 Amaḡ yi nḡaa pin tu sa nḡaa, om sēn senēr raḵ Mehō saga bē rēḵ geḵo gagek vu sa menom nanēr rangah vu ham.”

Yesu Nēr Bē Ayoj Maggin Rēḵ Gērin Natu Kwaj Vesa

16 “Buk su rēḵ hus ading rē lob ham su yoh vu bē rēḵ gwelē sa rē, log buk su rēḵ hus ading rē gaḵ ham rēḵ gwelē sa göḵin.”

17 Lob yi hur maluh lo yō deloḵ tepēḵ vu sir bē, “Nenēr gagek va sēnē? Bē, ‘Buk su rēḵ hus ading rē lob hil su ayoh vu bē rēḵ galē yi rē, log buk su rēḵ hus ading rē lob hil rēḵ galē yi göḵin-ē.’ Log nēr ving bē neya vu Ama-ē?

18 Nēr bē buk su rēḵ hus ading rē sēnē degwa nebē va? Hil dugin yi gagek saga!”

19 Lom Yesu raḵ ni bē denevongin bē dedoḵ tepēḵ in yi, lom nēr vu sir bē, “Ham neloḵ tepēḵ in ham in sa gagek saga sēn senēr bē buk su rēḵ hus ading rē lob ham su yoh vu bē rēḵ gwelē sa rē, log buk su rēḵ hus ading rē lob ham rēḵ gwelē sa göḵin.

20 Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Ham rēḵ ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sēn dene-sepa loḵ aggata-dob-yi lo rēḵ kwaj vesa. Ham rēḵ kwamin paya, rēḵ mu ham kwamin paya saga rēḵ gērin natu kwamin vesa.

21 Avëh ti bē bimeng in geḵo nalu, og ayo maggin rot in vanē tōḵ vu yi, loḵ nabē mēm geḵo nalu govek lo, og mēm su rēḵ kwa bo vanē lo gökin nah rē, gaḵ kwa vesa in ḵo nalu metu yi ngaa ggovek ya.

22 Lob ham nebē saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rēḵ sēḵ galē ham gökin, lob mēm ham rēḵ kwamin vesa rot gemehōnon su deyoh vu bē degevonḡ beham kwamin paya gökin nah rē.

23 Vu buk agu ham su rēḵ dok tepēḵ in ngaa ti nah vu sa rē. Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Bē ham kwetaḡ ngaa ti vu Amag jaḵ sarēḡ, og rēḵ gevonḡ vu ham.

24 Wirek ham su kwetaḡ ngaa ti raḵ sarēḡ rē. Bē ham kwetaḡ, og ham rēḵ gwēḵo lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

25 “Senēr gagek pin sēnē vu ham raḵ gagek peggirinsēn mu. Gaḵ buk vonḡin berup, lob sa su rēḵ nanēr vu ham jaḵ gagek peggirinsēn gökin rē, gaḵ sēḵ nanēr Amag degwa gēp rangah vu ham.

26 Lob buk saga bē berup, og rēḵ ham kwetaḡ ngaa vu yi jaḵ sarēḡ. Sa su nēr bē sēḵ ḵetaḡ vu Amag in ham rē,

27 in Amag yō kwa pesivin ham, in ham ahēmin neving sa geham vonḡ ving bē sa nado vu Anutu beseyam.

28 Sa nado ving Amag beselūḵ yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sēnē, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Kël Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër rak gägek peggirinsën rè.

³⁰ Gwëbeng he rak ni ggovek bë gerak ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönnon hir tepëk rëk mehö la denër vu hong rè. Sënë vong behe hevong ving bë Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Gwëbeng ham vong ving sa?

³² Om ham gwengo rè! Buk dus rak, lob tök yam ggovek ya, geham rëk kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengo perurek timu rëk medo. Rëk sa su perurek timu ngo rëk medo rè, in Amag nedo ving sa.

³³ Senër gägek pin sënë vu ham in bë ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu dob sënë ngaa maggin rëk deginengin ham, rëk mu ham su newamin jak, in sa kèpë dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Rak In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nër saga ggovek log varah mala rak yagek gejom rak bë:

“Amag, buk verup ggovek ya, om getato nalum niwëek los arë böp natök nam rangah in lob mëm nalum gevong benim wëek los arëm böp natök nam rangah.

² Gevong besetu mehönnon pin alaj in bë sa gevong balam pin sën gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

³ Log nabë dejak nim nabë Anutu anon pe-rurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sën gevong yam lo ni, og saga rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata.

⁴ Sa hevong benim wëek los arëm böp tøk yam rangah vu dob, gesa semu huk sën gevong vu sa bë sa gevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa nig wëek los arëg böp natøk nam rangah gökin nabë sën neggëp rangah wirek lok buk sën sa nado ving hong gedob yö nahën lo.

⁶ Sa tatekin hong degwa rangah vu mehönon sën gehooïn sir rak vu sa vu dob lo. Hong alam saga, lok gevong sir vu sa, lom desepa lok hong gägek.

⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bë ngaa pin sën gevong vu sa lo, og yö yam vu hong timu.

⁸ In gägek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko rak bedevong ving rot bë sa vu hong meseyam. Bedevong ving bë gevong sa yam.

⁹ Sejom rak in sir sënë. Sa su jom rak in alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo rë, gak sejom rak in sir sën gevo vu sa lo, in hong alam sir.

¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sënë detato sa nig wëek los arëg böp rangah.

¹¹ Sa su rëk medo dob rë, gak sir yö rëk demedo gesenök vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sën gevong vu sa lo jak nim wëek, in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi.

¹² Sën sa nahën nado ving sir lo, og sa nehegin

sir sën gevong vu sa lo rak nim wëek. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rë, gaḵ yik mehö nipaya timu sën vongin mala nama lo, saga mala maya verök yi, in gägek sën neggëp loḵ hong ḵapiya lo anon jak.

¹³ Gwëbeng sënë sa bë nöḵ vu hong, rëḵ sa nanër gägek sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabë sa.

¹⁴ Sevo hong gägek vu sir, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo delé sir paya in su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo.

¹⁵ Sa su ḵetag vu hong bë gwëḵo sir vër in dob rë, gaḵ sa ḵetag vu hong bë gwëgin sir vu Mehö Nipaya.

¹⁶ Sir og su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë, nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo.

¹⁷ Gwëvong bedëjak gägek anon ni venuh, loḵ mëm rëḵ denatu hong hur niröp jak saga, in hong gägek og gägek anon.

¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nebë sën gevong sa meseyam vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi agi.

¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur niröp in bë sedoḵ vu sir bedëjak gägek anon ni venuh medenatu hong hur niröp nabë saga geving.

²⁰ Sa su ketag in sir sënë mu rë, gaḵ sa ḵetag in alam sën rëḵ degengo hir gägek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwëvong sir pin demedo jevuh ti nabë sën genedo loḵ sa, gesa nado loḵ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sën denesepa

loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni medegevong geving nabë gevonḡ sa meseyam.

²² Log nim wëek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi.

²³ Sa nado loḵ ayoj nebë sën genedo loḵ sayoḡ lo, in bë demedo jevuh ti borot, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni nabë gevonḡ sa meseyam, los dejaḵ ni nabë ahëm neving sir nebë sën ahëm neving sa.

²⁴ O Amaḡ! Ahëm neving sa wirek loḵ buk sën dob yö nahën gesu getunḡ rë lo rot, lob gevonḡ nim wëek los arëm böp vu sa, om sa bë salam sën gevonḡ vu sa lo demedo geving sa doḵ nyëḡ sën sëḵ medo doḵ lo in degelë sa niḡ wëek los arëḡ böp saga.

²⁵ O Amaḡ, Mehö yohvu! Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su deraḵ nim rë, gaḵ sa og serak nim gesir sënë deraḵ ni bë gevonḡ sa meseyam.

²⁶ Senër hong degwa vu sir, gesëḵ medo nanër. In ahëvingsën na menoh vu sir geving nabë sën ahëm neving sa lo, log sa medo doḵ ayoj.”

18

*Yudas Nër Yesu Rangah Vu Alam-begö-yi
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)*

¹ Yesu jom raḵ ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devaseḵ bël Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggëp nyëḡ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḵ ya.

² Log Yudas sën nër yi rangah lo, yö raḵ huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ggëp saga buk ngahi.

³ Lob ḵo alam-begö-yi yu ti ving alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeḵo ngaa-begö-yi sepa.

⁴ Yesu raḵ ngaa pin sën vongin natöḵ vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir meloḵ tepëḵ bë, “Ham nesero re?”

⁵ Rëḵ denër yah vu bë, “Yesu Nasaret!”

⁶ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Sa lo sënë!” Lob Yudas sën tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nër vu sir bë, “Sa lo sënë!”, lom deyah raḵ demij medekepë meya deneggëp dob.

⁷ Lom Yesu loḵ tepëḵ in sir ggökin bë, “Ham nesero re?” Loḵ denër yah bë, “Yesu Nasaret!”

⁸ Loḵ Yesu nër yah bë, “Senër vu ham ggovek ya bë yik sa lo sënë! Nabë ham nesero sa, og ham gwevong alam sënë geto dena.”

⁹ Nër bë saga in yi gagek sën nër vorot lo anon jaḵ nabë, “Sir sën gevong sir vu sa lo, og sir ti su rëḵ mala nama rë.”

¹⁰ Lom Simon Pita neḵo paëp-yu-anil ti sepa, lob tur vër besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya.

¹¹ Hur maluh saga arë nebë Malkus. Rëḵ Yesu nër vu Pita bë, “Gejöp hong paëp doḵ nah newis. Ma gekuung bë sëḵ noh nenga in ngaa maggin sën Amaḡ vong sa yam in lo?”

Deḵo Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi.

¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rek ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi.

¹⁴ Lob yik Kayapas senë sen ner vu alam Yuda wirek lo bë, “Bë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mem nivesa.”

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwë detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwë saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu.

¹⁶ GePita nare dobnë. Lok hur maluh ngwë sen alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menër vu avëh sen negin veluung avi lo, log ko Pita meluho delok ya.

¹⁷ Lob avëh sen negin veluung avi lo lok tepëk vu Pita bë, “Maq mehö saga yi hur maluh ti hong-a?” Rek bë, “Sak ma!”

¹⁸ Log nyëg ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahëvavu sen denemalajin nyëg lo devev nengwah medetetup mevare deneven-guh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Lok Tepëk In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepëk in Yesu yi hur maluh los yi gagek sen nenër vu mehönon lo.

²⁰ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Sa nanêr gagek vu mehônnon pin menado rangah, gesa nanêr loḵ dub-supinsên-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sên alam Yuda denesupin sir loḵ lo. Sa su nanêr gagek menalah vun in ham rê.

²¹ Om su gedok tepêḵ in sa, gaḵ gedok tepêḵ in sa gagek vu alam sên denengo sa gagek lo rê, in dengo mederaḵ ni.”

²² Vare nenêr gagek saga, lob ahêvavu sên denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genêr bê, “Su genanêr gagek nabê saga vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp!”

²³ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Nabê senêr gagek ti paya, og genanêr rangah nabê senêr tena paya. Ma nabê senêr yoh vu, rêḵ nebê va sên gesis sa meris mu-ê?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahên nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denêr vu yi bê, “Maḵ yi hur maluh ti sên hong-ê?” Rêḵ Pita lah yi vun bê, “Saḵ ma!”

²⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti sên Pita sap nenga ris ya lo gadê ma ngaa ti verup nêr bê, “Maḵ sa halê hong sênê. Sên genare ving yi loḵ huk anon agu lo?”

²⁷ Rêḵ Pita lah yi vun ggökin yah bê, “Saḵ ma!”, lob pevis beḵökrêeh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 Loḵ heng to, lom deḵo Yesu ggëp Kayapas yi beggang beto deya Prëtoryam (sën nebë kiap böp yi beggang). Rëḵ alam Yuda su deloḵ ya Prëtoryam ving Yesu rë, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bë rëḵ gevong benij paya jaḵ, lob su deyoh vu bë dega nos-ggöksën-yi rë.

29 Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gägek va raḵ mehö sënë?”

30 Lom denër yah vu bë, “Mehö saga bë su yi mehö nipaya rë, og he su rëḵ gaḵo yi manam vu hong rë!”

31 Rëḵ Pilatus nër yah bë, “Maam ham gweko nöḵ megwengo yi gägek noh vu ham horek!” Rëḵ denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëḵ angis mehönon bedenadiḵ rë.”

32 Nebë saga in bë Yesu yi gägek sën nër bë rëḵ nadiḵ jaḵ ḵelepeḵo* lo anon jaḵ.

33 Lom Pilatus loḵ yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah meloḵ tepëḵ in bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?”

34 Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ngo kwam nevo gägek saga, ma mehö la denër vu hong-a?”

35 Loḵ Pilatus nër yah vu yi bë, “O! Sa su Yuda ti rë! Hong alam losho hir alam-deneḵo-seriveng lo hir ggev yö deḵo hong yam vu sa. Ma gevong va paya?”

36 Loḵ Yesu nër bë, “Su sa nyëḡ neggëp dob sënë rë. Bë sa nyëḡ gëp vu dob sënë, og rëḵ salam sën detamuin sa lo degevong begö jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bë rëḵ denajom sa ahon rë.”

³⁷ Lom mēm Pilatus nēr yah bē, “Om maḵ hong mehō-los-bengöm ti yönon-a?” Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Genēr yoh vu! Sa mehō-los-bengög ti, rēḵ setu mehōnon meluḵ yam dob in bē sa nanēr ḡagek anon rangah. Mehöti bē ḡagek anon ḡep doḵ ayo, og rēḵ gengö sayeg.”

³⁸ Rēḵ Pilatus loḵ tepēḵ yah vu yi bē, “Ḡagek anon sagaḵ va?”

Pilatus Nēr Bē Denatul Brēm Na Yesu Betii Kelepeko

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nēr ḡagek saga ḡgovek, log to meyah dobnē menēr vu alam Yuda bē, “Sa su töḵ vu ḡagek ti genegḡep vu mehö sēnē rē.

³⁹ Rēḵ mu ham ngo ham aggata negḡep bē sa ḡaḵo mehöti bēr in ḵarabus doḵ Buk-ggöksēn-yi* benök vu ham. Om ham nanēr rē, nabē ham vongin bē sa ḡaḵo ham alam Yuda ham mehō-los-bengö vēr vu ham ma ma?”

⁴⁰ Rēḵ detahi yah niḵelap vu bē, “Yiḵ ma! Ḡaḵ Barabas!” Barabas og mehö sēn nesis alam geneg-godeḵ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nēr medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis.

² Gemēm alam-begö-yi detahu mehō-yurēmēḵ raḵ yi. Bededuu aggis niggin ḡgin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḵ yu, log deröp tob mala saḡap loḵ yi,

³ log ya denare mala gedevong kewēsēn vu bē, “Alam Yuda hir mehō-yurēmēḵ! He haḵo hong raḵ!” Log depetap yi.

4 Lob Pilatus to meyah dobnë ggökin menër bë, “Ham lë, sa hevongin gaço yi geto menam vu ham, in mëm ham ngo jak gagek sën senër vu ham lo ni nabë sa su tök vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.”

5 Lob mëm Pilatus ko Yesu los madub niggin ggin, betob mala sagap sën beto meya vu sir genër bë, “Ham lë! Mehö lo sënë!”

6 Lob alam-deneço-seriveng hir ggev los ahëvavu sën denemalajin nyëg lo, delë yi lom detahi bë, “Gengis yi jak na kelepeço*! Gengis yi jak na kelepeço*!” Lom Pilatus nër yah vu sir bë, “Om ham ngo gweço yi nöc mengis yi jak na kelepeço*. In sa su tök vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.”

7 Loç alam Yuda denër yah vu bë, “He horek neggëp lom horek saga sën nër bë nadiik in ko yi rak benër yi nebë Anutu Nalu yi.”

8 Pilatus ngo gagek saga, lob ggöneng in yi pangsen rot,

9 lom loç yah Prëtoryam meloç tepëç in Yesu ggökin bë, “Geyam vu tena?” Rëç Yesu aye ma.

10 Lom Pilatus nër vu yi bë, “Su gevengwëng in sa rë? Gerak ni bë setu ala! Seyoh vu bë gaço hong vër, geseyoh vu bë gevong hong vu sir medengis hong jak na kelepeço*!”

11 Loç Yesu nër yah vu yi bë, “Bë Anutu vu vavunë su ngogek rë, og su rëç genatu ala rë. Nebë saga, om mehö sën vong sa loç yök nemam lo, saga sën vong ngaa nipaya sevök hong.”

12 Pilatus ngo gagek saga, lom tum kwa vo bë geko Yesu vër, rëç alam Yuda detahi ya nikelap bë, “Bë gweço mehö saga vër, og su mehö-los-bengö Sisar* yi mehö hong rë! Mehöti bë yö gooin yi

jaḵ natu mehö-los-bengö, og neḵo yi raḵ bê kesuu Sisar*.”

¹³ Pilatus ngo hir gagek saga ggovek, lob ḵo Yesu meto meya geraḵ nedo säa-gagek-yi ggëp nyëg sën denenër bê Telig Gelöng lo. (Denenër ggëp Hibru ayej bê Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bê dega nos Buk-ggöksën-yi*, gemëm siks krök monbuk lob Pilatus nër vu alam Yuda bê, “Ham gwelë ham mehö-los-bengö sënë!”

¹⁵ Rëḵ detahi yah niḵelap bê, “Gweḵo na! Gweḵo na! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ in sir bê, “Ham vöngin bê sengis ham mehö-los-bengö jaḵ na ḵelepeḵo*?” Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër yah bê, “He hömin mehö-los-bengö ma, gaḵ yik mehö-los-bengö Sisar* yö timu!”

¹⁶ Denër nebë saga, lob tum Pilatus lëëin Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Desis Brëm Ya Yesu Vetii Ḵelepeḵo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi ḵelepeḵo* raḵ gedëḵo yi medeya nyëg sën denenër arë nebë Nyëg Yuseḵë lo, (Hibru ayej nebë Golgota).

¹⁸ Lom ya desis yi raḵ ḵelepeḵo* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gagek raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ.*

²⁰ Lom nyëg sën desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* lo, neggëp dus vu nyëg böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahiseḵë detevin gagek saga in dekevu loḵ

ayej löö pin. Dekevu loḵ alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej.

²¹ Lom Yuda hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr vu Pilatus bē, “Su ḡekwevu nabē alam Yuda hir mehō-los-bengō, gaḵ kwevu nabē yō nenēr yi nebē alam Yuda hir mehō-los-bengō.”

²² Loḵ Pilatus nēr yah vu sir bē, “Gāḡek sēn sa ḵevu aga lo, yō ḡēp jaḵ!”

²³ Lob alam-begō-yi desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* ggovek, loḵ mēm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rēḵ yi röpröp ading sēn neröp ya ḡebinē lo nahēn negḡēp, rēḵ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha.

²⁴ Delē bē devasu nebē saga, om denēr bē, “Hil su nakweek, gaḵ hil ḡetē ḡelōng mahen in nabē mehōti sēn sevōḵ hil lo, og ḡeḵo los dahis.” Devong nebē saga lob ḡāḡek sēn dekevu menegḡēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Gāḡek sēnē nebē: “Devong sa tob ggelek sir.

Gedetē ḡelōng mahen in bē gooin mehōti jaḵ meḡeḵo sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sēn Yesu ata lo luho ari, geKlopas venē Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi ḵelepeḵo*.

²⁶ Lob Yesu lē bē ata luho hur maluh* ti sēn ahē neving yi pangsen lo denare, lom nēr vu ata bē, “Avēh-e! Gwelē nalum saga!”

²⁷ Log nēr vu hur maluh saga bē, “Gwelē atam saga!” Lom loḵ buk saga hur maluh saga ḵo Yesu ata raḵ meya nedo ving yi ḡḡēp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Lom mēm Yesu rak ni bē semu ngaa pin ggovek ya, lom nēr bē, “Sayog nevev in bēl!” in gāgek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ.

29 Lob wain ahēggin sēn arē nebē vinegga lo nedo loḵ gabum ti. Lom deḵo ngaa-ayo-sovinsēn sēn nedo loḵ loo lo ti, bededuu vetiī ngesing ti mededagoo luḵ gedevo ya verup loḵ avi.

30 Lob Yesu sesuvin log nēr bē, “Sa semu ngaa pin ggovek ya!” Log kwa yun luḵ gelēēin anon ya.

Alam-begö-yi Depejēh Yesu Kweben

31 Loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē monbuk lob dega nos Buk-ggöksēn-yi*, lom deke-tag vu Pilatus bē gevong alam-begö-yi na dekeyēh lööho vahaj in denadiiḵ pevis, log dejuh navij geto. In bē mehōnon navij su bare jaḵ ḵelepeḵo* doḵ Buk-sewahsēn-yi*, in Buk-sewahsēn-yi* sāga böpata rot kesuu.

32 Lom alam-begö-yi ya dekeyēh mehō luu sēn lo ngwē vaha mugin, log devong ngwē sēn nare vahi lo ving nebē saga.

33 Log deloḵ ya Yesu, rēḵ delē bē diiḵ ggovek ya, lom su desis vaha mekeyēh rē.

34 Rēḵ alam-begö-yi ti pejēh Yesu kweben rak jeggevek lom ḵöḵ los bēl keseh yam pevis.

35 Lom mehō sēn lē ngaa agi rak mala lo, sēn kevu, om yi gāgek sagi yōnon. Yō rak ni benenēr gāgek yōnon in ham jaḵ ni geving begwevong geving.

36 Devong nebē sēnē lob gāgek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak. Sēn nenēr bē: “Sekē ti su rēḵ keyēh rē.”

37 Gengwē neggēp bē:

“Alam rëk malaj jak mehö sën depejêh lo.”

Debë Yesu Lok Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëk mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa lok Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sën ya ketag vu Pilatus bë juh Yesu nihil vër in kelepeko*, lom yogekin beya meruh vër.

³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu lok buk lo. Lom ço ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo.

⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa lok alam Yuda vahaj medebom nihil los ngaa reggu nivesa saga lok tob veroo.

⁴¹ Lob huk ti neggëp dus vu nyëg sën desis Yesu rak kelepeko* lo, lom waak ti neggëp lok, rëk su debë heljëng ti lok rë, geyö nahën neggëp mewis.

⁴² Lom debë Yesu lok, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

20

Yesu Kedi Rak Ggökin

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëg su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lë bë gelöng tetolin ya in waak avi.

---

* **19:39:** Alos og vos reggu nivesa ti sën deneko medenerikin rak heljëng in bë su nivë na.

² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bë, “Deko Mehöböp vër in bedub gehe dugin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub.

⁴ Luho deserög loḵ ti, loḵ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betoḵ ya mugin.

⁵ Ya verup bë mala melë waak ayo, loḵ lë bë tob gam veroo sën lo neggëp, rëḵ su luḵ ya waak ayo rë.

⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waak ayo melë bë tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën,

⁷ getob ngwë sën debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gaḵ yö ya nedo los vahininsën ya tahsën.

⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muginsën lo luḵ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bë Yesu kedi raḵ yah.

⁹ In wirek luho su deraḵ gaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëḵ kedi jaḵ nah vu bedub lo.

¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

Maria Vu Magdala Lë Yesu

(Mk 16:9-11)

¹¹ Rëḵ Maria vare nesu loḵ waak sën debë Yesu loḵ lo nenga.

¹² Nahën vare nesu, log bë mala in waak ayo loḵ lë gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyëḡ len ti sën debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los

sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bë, “Avëh, genesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bë, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa dugin nyëḡ sën debë loḵ lo!”

¹⁴ Nër bë saga ggovek gepeggirin yi yom, lob lë Yesu genare, rëḵ su raḵ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëḵ Maria kuung bë mehö sën neḡin huk saga, lom nër yah vu yi bë, “Mehö böp, bë gweḵo yi meḡeya, og ḡenanër nyëḡ sën gebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah ḡaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bë, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggirin menër vu yi loḵ Hibru ayej bë, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gedëëin sa! In sa nahën gesa su raḵ meyah vu Amag rë. Om ḡenah meḡena ḡenanër vu arig lo nabë, ‘Sëḵ jaḵ menah vu Amag geham Amamin, vu sa Anutu geham Anutu.’ ”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bë, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi ḡaḡek pin rangah vu sir.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luḵ ya bebuk loḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng genër bë, “Ham ayomin ḡëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböp.

21 Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Ham ayomin gëp revuh! Sëķ gevong ham na nabë sën Amag vong sa meseyam.”

22 Nër nebë saga, log rov saheng rak sir genër bë, “Ham gweķo Anon Vabuung nöķ!

23 Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëķ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëķ nahën gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

24 Rëķ sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bë Pepid lo), su nedo ving sir loķ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

25 Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bë, “He halë Mehöböp!” Loķ Tomas nër yah vu sir bë, “Bë sa su galë brëm len sën neggëp loķ nema lo rë, besa su jöp nemaģ doķ brëm len rë, gesa su jöp nemaģ doķ kele len sën neggëp loķ kweben lo rë, og sa su rëķ gevong geving rë, gerëķ nama!”

26 Lob soda ti ya ggovek rë, loķ yi hur maluh denedo loķ beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, loķ Yesu yam nare rangah loķ sir vuheng atov genër bë, “Ham ayomin gëp revuh!”

27 Log nër vu Tomas bë, “Genam gwebë nemam deggis jaķ sënë, gegwelë sa nemaģ. Gegejöp nemam doķ sa kwebeg. Su kweyëh gaģek, gaķ gwevong geving!”

28 Lom Tomas nër yah vu yi bë, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

29 Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Gelë sa om gevong ving-a? Rëķ mu alam sën su delë sa rë, rëķ degevong geving lo, og rëķ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Kapiya Sënë In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa böp ngahisekë meyi hur maluh delë, rëk sa su kevu los dahis meneggëp loḵ kapiya sënë rë.

³¹ Yiḵ sa kevu dus ti ti sënë in bë ham jaḵ ni begwevong geving nabë Yesu yi Kerisi* sën Anutu Nalu. Ham gwevong geving nabë saga benatu yi alam lob ham rëk medo malamin-tumsën jaḵ arë.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rë loḵ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebë sënë:

² Simon luho Tomas (sën denenër yi nebë Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggëp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo loḵ ti.

³ Lom Simon Pita nër vu sir bë, “Sena gaḵo gël!” Lom denër vu yi bë, “He nöḵ geving hong.” Lom ya derak ya yaḡ ti rëḵ su deḵo gël ti loḵ buk saga rë gema rot.

⁴ Benyëḡ heng lom Yesu nare ngaggee nenga rëḵ yi hur maluh duḡin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bë, “Hur magëm-e! Ham ḵo gël la?” Rëḵ detahi yah vu yi bë, “Ma rot-o!”

⁶ Lob tahi vu sir bë, “Maam hameḵ gwetë leḵ nah los yaḡ nenga vesa rë, loḵ mëm ham rëḵ gweko.” Lom detë leḵ luḵ yah yoh vu sën nër-ë gededadii raḵ yom, rëḵ devimengin in gël ngahisekë vevii besu deyoh vu rë.

⁷ Lob hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving pangsen lo, nër vu Pita bë, “Sagiḵ Mehöböp!” Lom

Simon Pita ngo bë Mehöböp, lom kebu yi raḵ röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesöng ya bël beya vu Yesu.

⁸ Gehur maluh vahi sën denedo raḵ yaḡ lo, deḵo yaḡ mededadii leḵ los gël medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneḵ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya deraḵ ya roneḵ lom delë bë nengwah medo netum begël medo nenök raḵ gebrët la nedo ving.

¹⁰ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḵo gël sën gwëbeng ham ḵo aga lo la nam.”

¹¹ Lom Simon Pita raḵ yah yaḡ medadii leḵ los gël böp böp raḵ yam roneḵ. Begël 153 pup rëḵ leḵ su vepul rë.

¹² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggöneng in sir gesir ti su loḵ tepëḵ in yi rë, in deraḵ ni bë Mehöböp.

¹³ Lob Yesu ḵo brët beyam vo vu sir, bevo gël ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi raḵ vu bedub lob tato yi beron netu löö sënë vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loḵ Yesu loḵ tepëḵ vu Simon Pita bë, “Jon* nalu Simon, maḵ ahëm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Loḵ Simon yogek bë, “Ëë-ë, Mehöböp! Ngo geraḵ ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ in yi beron ngwë ggökin bë, “Jon* nalu Simon, maḵ ahëm neving sa yönon ma ma?” Rëḵ Simon nër yah bë, “Ëë-ë, Mehöböp! Ngo

gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gwegin sa sipsip lo!”

17 Loḵ loḵ tepëḵ in yi netu beron löö bë, “Jon* nalu Simon, maḵ sa mehö hong yönon-a?” Nebë saga, lom Pita ayo maggin raḵ in loḵ tepëḵ in yi tu beron löö benër bë, “Maḵ sa mehö hong yönon-a?”, loḵ nër yah bë, “Mehöböp, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Om gebet sa sipsip!”

18 Gesa nanër vu hong yönon nabë ngo genahën magëm lom genevëh hong ḵabi megeneko loḵ nyëḡ yoh vu sën ahëm neving lo. Rëḵ mu nabë hong atov jaḵ, og rëḵ getelë nemam gemehöti naduu hong ḵabi ahon megeli hong na nyëḡ sën su ahëm neving rë lo.”

19 Yesu nër gägek saga raḵ Pita in bë tato sën rëḵ nadiḵ begeko Anutu arë jaḵ lo. Nër gägek saga ggovek log nër vu Pita bë, “Gesepa doḵ sa!”

Hur Maluh Sën Yesu Ahë Neving Lo*

20 Loḵ Pita ggërin yi yah lom lë hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi pangsen lo.* Mehö sënë sën medo denegga nos wirek lo, loḵ kepë yi yah neggëp loḵ Yesu babu gelok tepëḵ vu bë, “Mehöböp, re rëḵ nanër hong rangah-a?”

21 Pita lë bë netamuin luho, lob loḵ tepëḵ in vu Yesu bë, “Mehöböp, gaḵ mehö saguḵ rëḵ nabë va?”

22 Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëḵ in va? Sengo sa ngaa! Om nabë sa kwaḡ bo nabë yö medo

---

* **21:20:** Mehö sën Yesu ahë neving yi pangsen lo og maḵ yik yi Jon, rëḵ mu yö kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot. Gaḵ hong og ngo gesepa doḵ sa!”

²³ Lob mêm gâgek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebë hur maluh sagu su rëk nadiiḵ rë. Rëḵ mu Yesu su nër bë su rëḵ nadiiḵ rë, gaḵ nër bë, “Bë sa kwag bo nabë medo rot gesenom geto rë, og yö rëḵ medo rot.”

²⁴ Yiḵ hur maluh sënë sën nër gâgek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he rak ni bë yönon.

²⁵ Gengaa vahi sën Yesu nevong lo nahën neggëp. Rëḵ bë sa kwag bo mesepa doḵ los dahis meḵevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rëḵ ḵapiya sënë na megërin dob pin.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3